

**UCHWAŁA NR LVIII/437/2014
RADY MIEJSKIEJ W OGRODZIENIEŃCU
z dnia 30 września 2014 roku**

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Ogrodzieniec na lata 2014-2020**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 594 z późn.zm.) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 182 z późn.zm.)

**Rada Miejska w Ogrodzieńcu
uchwala, co następuje:**

§1

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2014-2020, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Maria Lipka-Stępniewska

Załącznik do Uchwały Nr LVIII/437/2014
Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu
z dnia 30 września 2014r.

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2014-2020

2014

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE.....	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	13
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	13
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA.....	14
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE.....	15
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	18
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	24
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA	25
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	29
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	33
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	38
10. PRZESTĘPCZOŚĆ	39
11. POMOC SPOŁECZNA.....	40
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	50
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ..	55
14. ANALIZA SWOT.....	70
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	75
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	77
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	86
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	87
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	91

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia ma charakter wieloletni; została przygotowana na lata 2014-2020. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2014-2020 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2013 r. poz. 594 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1456),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 124 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 674 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2014-2020 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (projekt),
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*,

Spójność społeczna i terytorialna, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia oparte na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorzady województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku

pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa **Śląskiego** na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 13 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 7. Regionalny rynek pracy, 9. Włączenie społeczne i 10. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna.

Priorytety inwestycyjne wyznaczone w ramach osi priorytetowej 7. zakładają zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, a także wspieranie samozatrudnienia oraz rozwijanie przedsiębiorczości, w tym tworzenie innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Priorytety inwestycyjne sformułowane w ramach osi priorytetowej 9. skupiają się z kolei na aktywnym włączeniu, tj. zwiększeniu zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, ułatwianiu dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych, wspieraniu przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia oraz zwiększeniu udziału społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru w celu wzmocnienia szans rozwojowych i spójności społecznej na obszarach wiejskich.

Priorytety inwestycyjne wyznaczone w ramach osi priorytetowej 10. zakładają wspieranie inwestycji w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych, a także wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich oraz zwiększenie aktywności lokalnych społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nie różnego rodzaju inicjatyw oddolnych na rzecz budowania kapitału społecznego mieszkańców obszarów wiejskich.

Strategia Polityki Społecznej Województwa **Śląskiego** na lata 2006-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki społecznej prowadzonej w regionie. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, wyznaczono obszary priorytetowe dla polityki społecznej obejmujące: 1. Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji, 2. Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej, 3. Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej, 4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych, 5. Przetłumaczenie barier w aktywizacji osób starszych, 6. Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. 7. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej, 8. Bezpieczeństwo publiczne.

Sformułowane w dokumencie cel główny (misja) i cele strategiczne zakładają „Poprawę warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego” poprzez: wzmocnienie polityki prorodzinnej, wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych, wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych, wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020 jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, sformułowano założenia polityki społecznej powiatu. Ujęto je w ramach misji oraz 5 wyznaczonych celów strategicznych.

W obrębie celu strategicznego 1. zaplanowano działania służące zapewnieniu rodzinom pomocy w wypełnianiu podstawowych funkcji, wspieraniu dzieci i młodzieży w kształceniu i rozwoju, w tym dzieci pozbawionych opieki oraz udzieleniu pomocy wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Działania wyznaczone w ramach celów strategicznych 2. i 3. skupiono natomiast na aktywizowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie, a także udzielaniu pomocy osobom starszym, m.in. poprzez zapewnienie im właściwej opieki przy współpracy z gminami, oraz ograniczaniu skutków niepełnosprawności i prowadzeniu aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Działania ujęte w obrębie celu strategicznego 4. poświęcono z kolei poprawie bezpieczeństwa publicznego w powiecie, m.in. poprzez przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, natomiast w ramach celu strategicznego 5. uwzględniono działania zakładające zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej poprzez podniesienie jakości świadczonych usług oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Ogrodzieniec jest gminą miejsko-wiejską, leżącą w środkowo-wschodniej części województwa śląskiego w powiecie zawierciańskim. Od zachodu sąsiaduje z gminą Łazy, od północnego-zachodu z miastem Zawiercie, od północy z gminą Kroczyce, od wschodu z gminą Pilica, a od południa z gminą Klucze, która należy do powiatu olkuskiego w województwie małopolskim.

Gmina zajmuje powierzchnię 86 km² i obejmuje oprócz samego miasta Ogrodzieniec także dziesięć sołectw: Fugasówka-Markowizna, Giebło, Giebło Kolonia, Gulzów, Kietkowice, Mokrus, Podzamcze, Ryczów, Ryczów Kolonia, Żelazko-Śrubarnia.

Położona jest w centralnym punkcie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej popularnie zwanej Jurą, której charakterystycznym elementem krajobrazu są białe wapienne skały. Teren gminy ma bardzo urozmaiconą rzeźbę – występują tu skaliste wąwozy, jaskinie, śródleśne stawy i źródła, skalne bramy i głazy. Jest dużo lasów i bogactwo runa leśnego. Średnią wysokość określa się na 350 m n.p.m. ale najwyższe wzniesienia przekraczają 500 m n.p.m.

Gmina znajduje się w granicach Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, a jednocześnie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Ma bardzo duże walory krajobrazowe i turystyczne. Można tu uprawiać wspinaczkę górską, speleologię, wzgórze dostarczają atrakcji lotniarzom, dla cyklistów są trasy rowerowe, jest szlak konny i biegowe trasy narciarskie.

Ogrodzieniec jest gminą o bogatej historii, miejscem atrakcyjnym i przyjaznym zarówno dla mieszkańców jak i turystów. Pierwsze pisane wzmianki dotyczące Ogrodzieńca pojawiły się w 1337r. i związane były ze spisem parafii wchodzących w skład dekanatu lelowskiego. Szacuje się jednak, że życie na tym obszarze pojawiło się już w XI wieku, a w grodzisku tym mieszkali smolarze, myśliwi, bartnicy i rolnicy.

Od 1409 roku Ogrodzieniec posiadał prawa miejskie, które utracił w 1870 roku, aby je ponownie odzyskać w 1973 roku. W 1702 roku Ogrodzieniec został doszczętnie spalony i zniszczony przez Szwedów, a po upadku powstania kościuszkowskiego w 1795 r. ziemie

ogrodzienieckie dostały się pod zabór rosyjski. XIX wiek przyniósł dynamiczny rozwój, powstawały nowe zakłady: m.in. cegielnia, wapiennik, browar i cementownia.

Gmina znana jest z malowniczych ruin średniowiecznego zamku obronnego ulokowanego na szczycie Góry Zamkowej, najwyższego wzniesienia Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, a także ruin królewskiego grodziska zlokalizowanych na Górze Birów w Podzamczu. Jest tu również wiele innych, ciekawych obiektów, a wśród nich m.in. ruiny XIX wiecznej prochowni, ruiny strażnicy w Ryczowie, dworek szlachecki w Gieble z przełomu XIX i XX wieku, XVI wieczna kapliczka w Podzamczu. Są też na terenie gminy miejsca pamięci narodowej, m.in. zbiorowa Mogiła Powstańców z 1863 roku w sołectwie Fugasówka i pomnik ku czci Członków Ruchu Oporu poległych w latach 1939-1945 w Kiełkowicach.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Gmina Ogrodzieniec znajduje się w środkowo-wschodniej części województwa śląskiego i jednocześnie w południowej części powiatu zawierciańskiego, w niedalekiej odległości od trzech głównych aglomeracji Polski południowej: Krakowa (60 km), Katowic (55 km) i Częstochowy (50 km).

W odległości 30 km od Ogrodzieńca znajduje się międzynarodowe lotnisko pasażerskie w Katowicach-Pyrzowicach, a w odległości 60 km międzynarodowe lotnisko w Krakowie-Balicach. Zaledwie 10 km dzieli Ogrodzieniec od powiatowego Zawiercia, w którym znajduje się główny kolejowy węzeł komunikacyjny, skąd do Warszawy można dotrzeć w dwie godziny. W centrum miasta krzyżują się drogi wojewódzkie 790 i 791.

Ogrodzieniec zlokalizowany jest w pobliżu autostrady A1 (37 km), autostrady A4 (29 km), a także Euroterminalu Sławków (23 km), będącego swoistym korytarzem łączącym Wschód z Zachodem gdzie zbiegają się połączenia linii kolejowej o szerokim rozstawie i normalnotorowej.

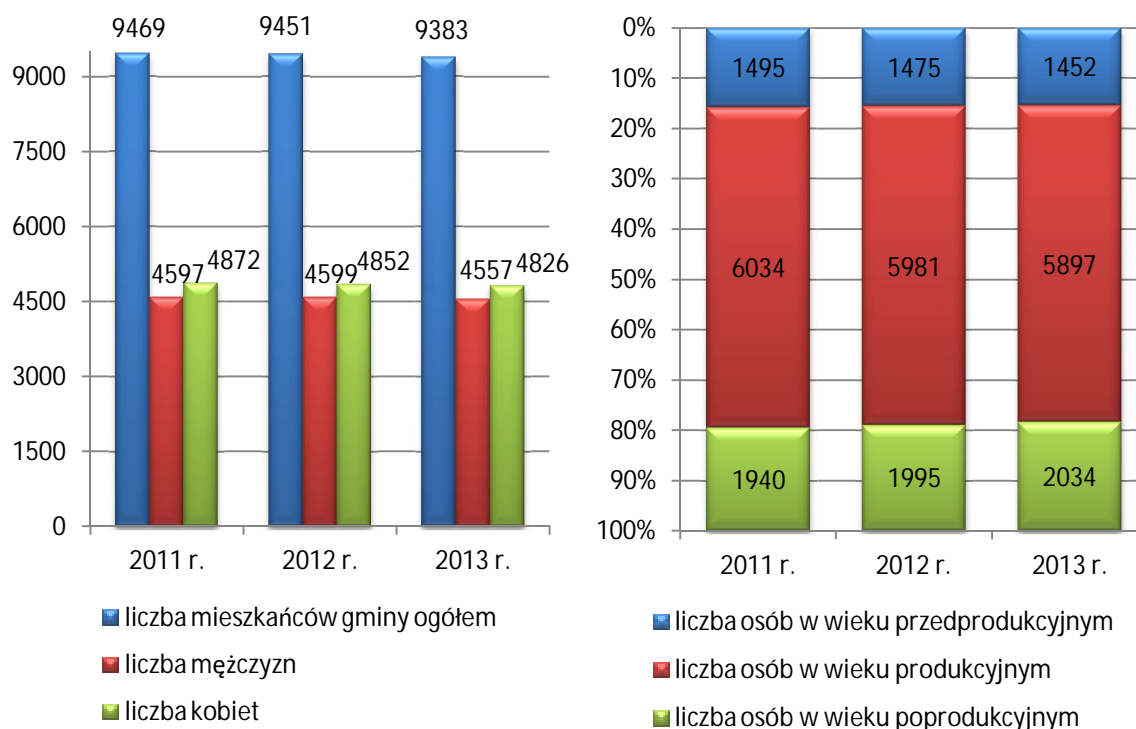
Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą: Zakład Komunikacji Miejskiej Zawiercie, Firma Przewozowa „Jaw-Bus” Podzamcze, „GONPOL” Sp. j. Złożeniec, Usługi Transportowe „TRAS-BUS” Dobra, „MINI-BUS” Złożeniec, PPHU „UNI-METAL” Koniecpol. Wszystkie miejscowości w gminie są dobrze skomunikowane i mieszkańcy żadnej z nich nie mają trudności komunikacyjnych.

3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2011-2013 liczba ludności gminy Ogrodzieniec zmniejszała się z roku na rok (z 9.469 w 2011 r. do 9.383 w 2013 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu ludności gminy stanowiły kobiety (51,5% w 2011 r., 51,3% w 2012 r., 51,4% w 2013 r.).

W analizowanym okresie liczba dzieci i młodzieży zmniejszała się z roku na rok, podobnie jak liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2011-2013

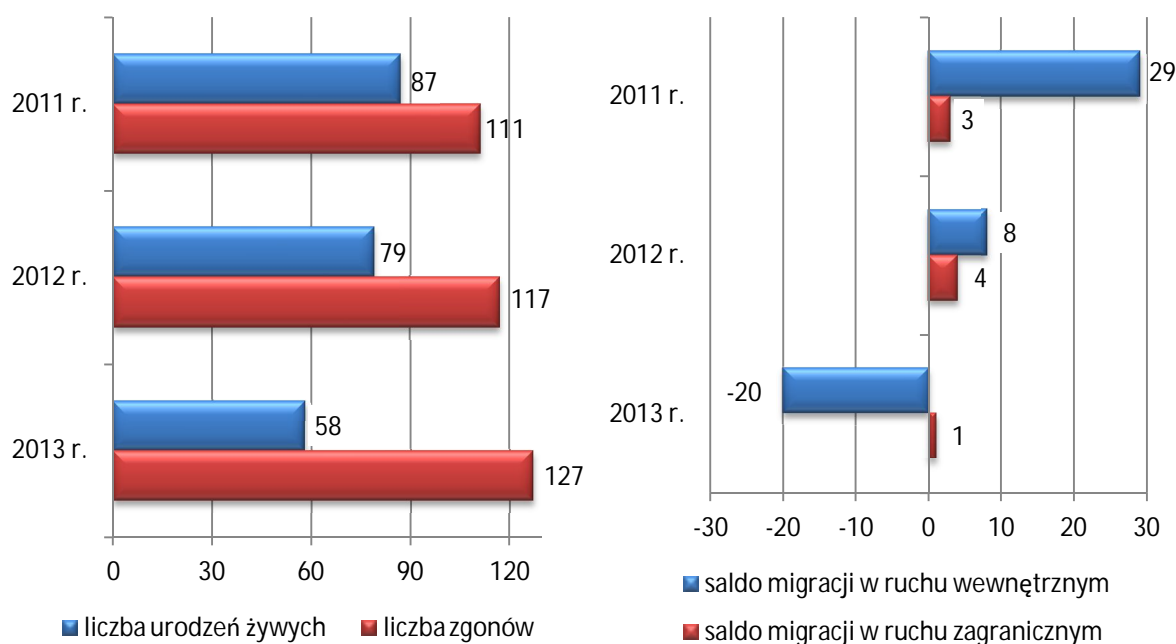
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Zmniejszanie się liczby mieszkańców gminy był zarówno efektem ujemnego przyrostu naturalnego (-24 w 2011 r., -38 w 2012 r., -69 w 2013 r.), jaki i niekorzystnego salda migracji szczególnie w 2013 roku (-20) odbywającej się w ruchu wewnętrznym.

Liczba dzieci i młodzieży spadała m.in. wskutek malejącej dzietności rodzin, o czym świadczy zmniejszająca się stale liczba urodzeń żywych (z 87 w 2011 r. do 58 w 2013 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i migracyjny ludności gminy w latach 2011-2013*

*w przypadku salda migracji w ruchu zagranicznym brak danych dotyczących zameldowań

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Dokonując analizy zachodzących w gminie zmian demograficznych, należy podkreślić, że są one szczególnie niekorzystne. Z jednej strony wpływ na to ma spadek liczby dzieci i młodzieży, który może być efektem zarówno znacznie mniejszej liczby urodzeń żywych, jak i migracji oraz przejścia osób będących dotychczas w wieku przedprodukcyjnym do grona osób w wieku produkcyjnym. Z drugiej, natomiast, widoczny jest systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji gminy. Zmiany te powodują postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie najbliższych lat będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

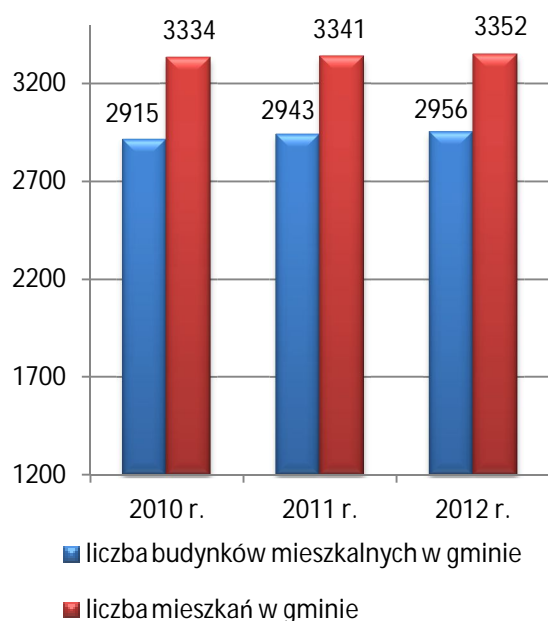
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2010-2012 liczba mieszkańców w gminie Ogrodzieniec zwiększała się z roku na rok (z 3.334 w 2010 r. do 3.352

w 2012 r.). Z kolei z danych Urzędu Miasta i Gminy Ogrodzieniec wynika, że w latach 2011-2013 liczba mieszkań będących w zasobach gminy była na zbliżonym poziomie z niewielką tendencją do zmniejszania się (110 w 2011 r., 107 w 2012r. i 104 w 2013 r.). Wśród nich nie było mieszkań socjalnych.

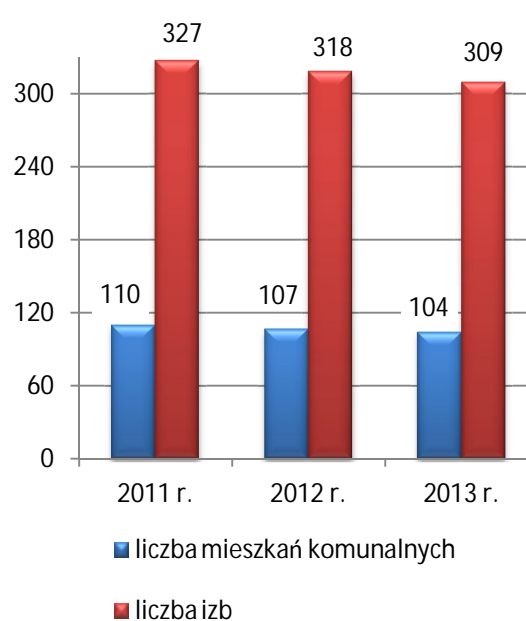
W latach 2011-2013 mieszkania będące w zasobach gminy posiadały w sumie odpowiednio: 327, 318 i 309 izb. W latach 2011-2012 łączna powierzchnia użytkowa tych mieszkań wynosiła odpowiednio: 4454 m², 4325 m², 4207 m² natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania liczyła ok. 40 m² (na 1 osobę przypadało 10 m²).

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2011-2013

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2012 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Najlepiej wyglądała sytuacja z dostępem do sieci wodociągowej, do której podłączonych było 97% mieszkań. Ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 92 i 89% mieszkań, a do centralnego

ogrzewania dostęp miało 74,4% mieszkań. Stosunkowo najmniejszy odsetek mieszkańców gminy miał dostęp do gazu sieciowego – 47%.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba wnioskodawców, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	54	49	49
liczba świadczeń	516	477	478
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	88.490	89.135	93.751

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

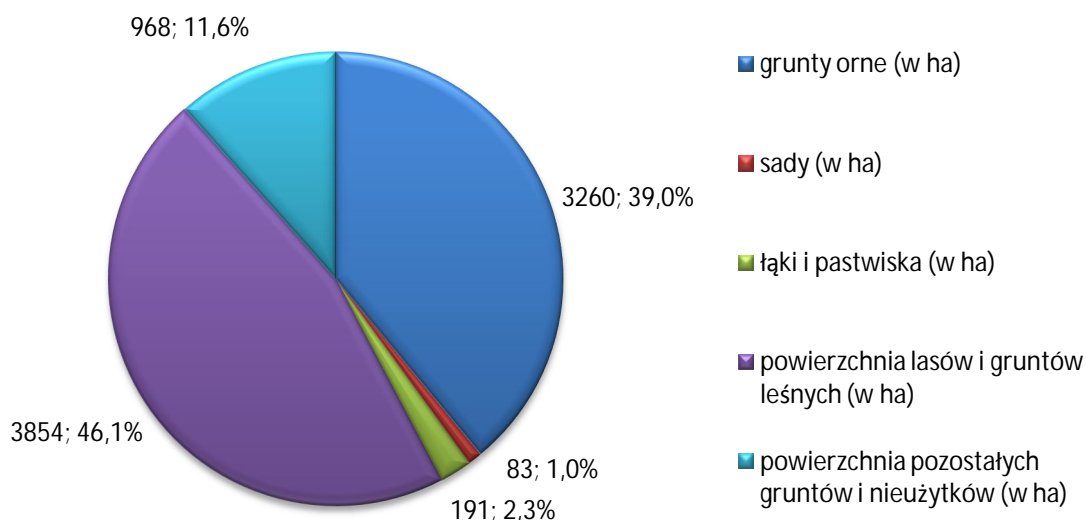
W latach 2012-2013 liczba osób, którym przyznano dodatki mieszkaniowe, była nieco niższa niż w 2011 roku (54 w 2011 r., 49 w 2012 r., 49 w 2013 r.), natomiast wysokość kwot wydatkowanych na realizację tego zadania z roku na rok rosła (z 88.490 zł w 2011 r. do 93.751 zł w 2013 r.)

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Ogrodzieniec jest gminą, która w okresie przemian ustrojowych zmieniła swój charakter z przemysłowo-rolniczego na rolniczo-turystyczny. Utrudnieniem dla działalności rolniczej jest jednak słaba jakość gleb, a także ukształtowanie terenu, na którym występują znaczne wzniesienia i nachylenie zboczy.

Użytki rolne zajmują 42,7% powierzchni gminy, w tym 39% grunty orne, a lasy i grunty leśne 46,1%. Dane szczegółowe na temat struktury użytków rolnych w gminie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha)

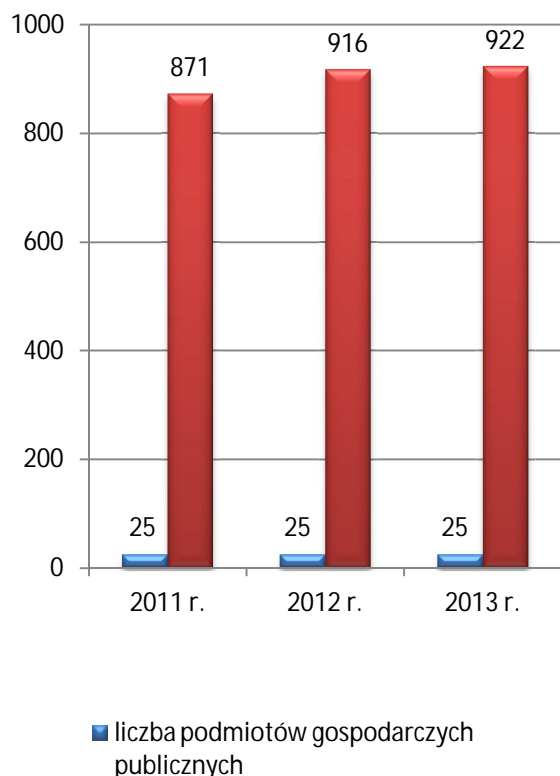

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

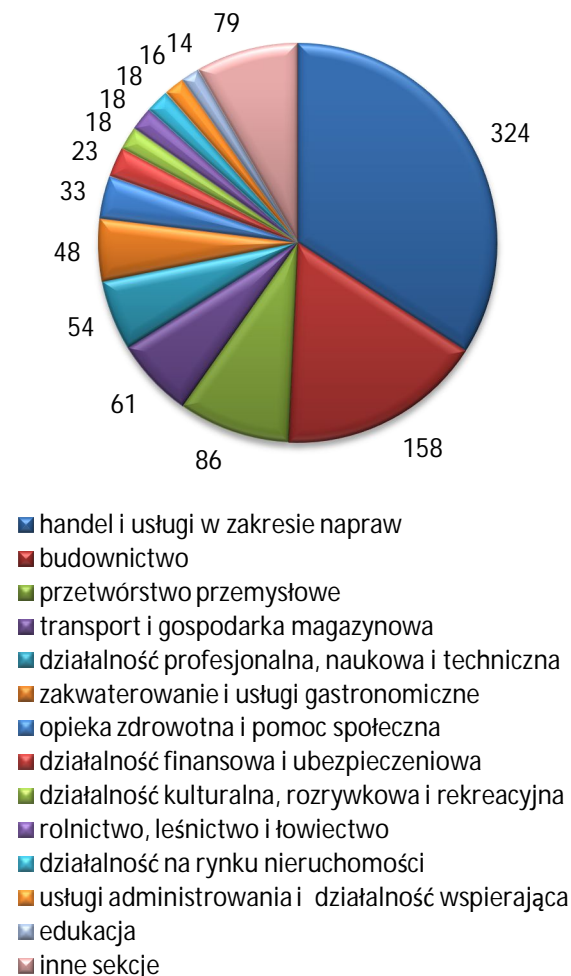
Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy jest najmniejszy spośród wszystkich gmin powiatu zawierciańskiego. 70% terenów rolniczych to grunty V i VI klasy bonitacyjnej, 28,3% – IV klasy i tylko 1,7% klasy III występujące fragmentarycznie w sołectwach: Kiełkowice, Gulzów i Giebło. Nadto na znacznej powierzchni gruntów występują niesprzyjające warunki klimatyczne, jak długo zalegająca pokrywa śnieżna. Na terenie gminy uprawia się podstawowe zboża: jęczmień, żyto i pszenicę, także ziemniaki, rośliny przemysłowe (głównie rzepak i rzepik) oraz buraki pastewne. Cechą charakterystyczną gospodarstw rolnych w gminie Ogrodzieniec jest ich mała powierzchnia i tradycyjne metody gospodarowania, co łącznie przekłada się na niską jakość i wydajność. Na terenie gminy prowadzona jest także produkcja zwierzęca: hoduje się głównie trzodę chlewną, bydło i drób. We wsi Kiełkowice znajduje się ferma strusi afrykańskich.

W latach 2011-2013 liczba podmiotów gospodarczych w gminie zwiększała się z roku na rok (z 896 w 2011 r. do 947 w 2013 r.). Zdecydowaną większość wśród nich stanowiły podmioty o charakterze prywatnym (871 w 2011 r., 916 w 2012 r., 922 w 2013 r.). Działalność gospodarcza w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich branżach, jak: handel hurtowy i detaliczny oraz usługi w zakresie napraw (324 podmioty) i budownictwo (158 podmiotów). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2011-2013

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2013 roku

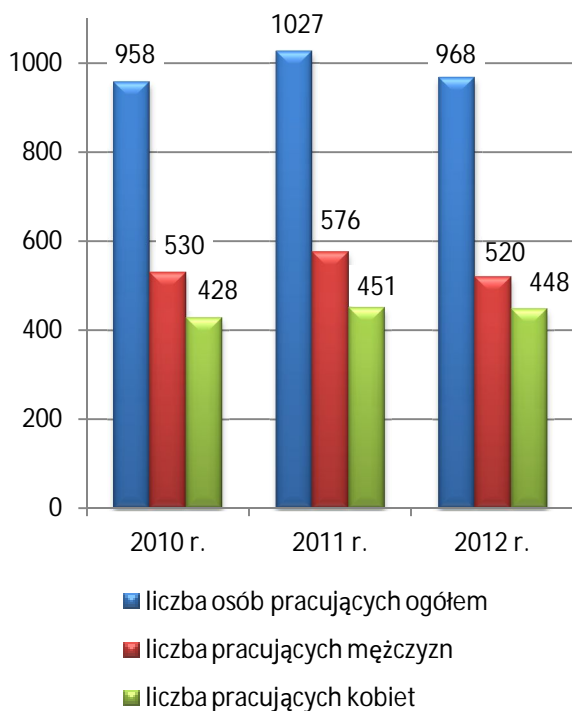
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W omawianym okresie na terenie gminy Ogrodzieniec powstały dwa nowe zakłady pracy oferujące zatrudnienie dla kilkunastu osób. Powstały: Hotel 511 i Park Miniatur, obydwa w Podzamczu.

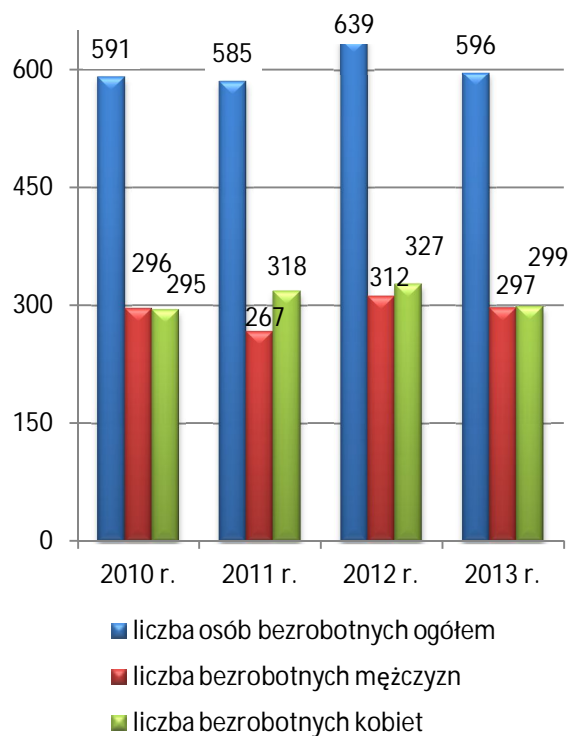
Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2010-2012 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Ogrodzieniec ulegała wahaniom (958 w 2010 r., 1027 w 2011 r., 968 w 2012 r.), a liczba osób bezrobotnych w latach 2012-2013 wzrosła w porównaniu z rokiem 2011. Wśród tych ostatnich większość stanowiły kobiety (54,4% w 2011 r., 51,1% w 2012 r., 50,1% w 2013 r.). Udział osób pozostających bez pracy w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym w omawianym okresie ulegał

wahaniom i wynosił: 9,7% w 2011 r., 10,7% w 2012 r. i 10,1 w 2013 r. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2010-2012*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2010-2013

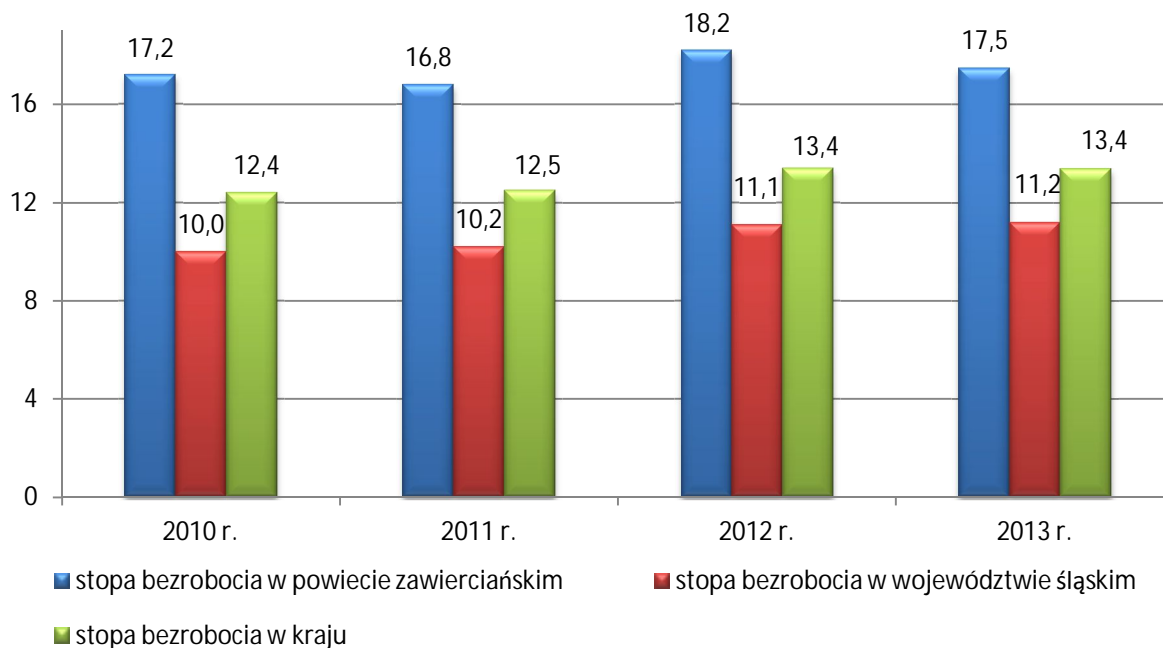

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W latach 2010-2013 stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim była wyższa niż w województwie śląskim i w kraju. W 2013 roku w stosunku do 2012 r. jej wielkość w powiecie nieznacznie spadła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim, w województwie śląskim i w kraju w latach 2010-2013 (w %)

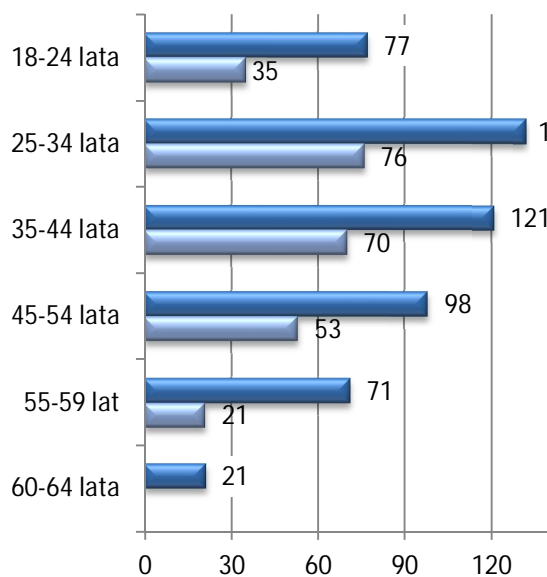
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2013 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata (łącznie 209 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, 12 miesięcy i więcej (łącznie 225 osób), osoby z krótkim stażem pracy do 5 lat (łącznie 206 osób) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (178 osób).

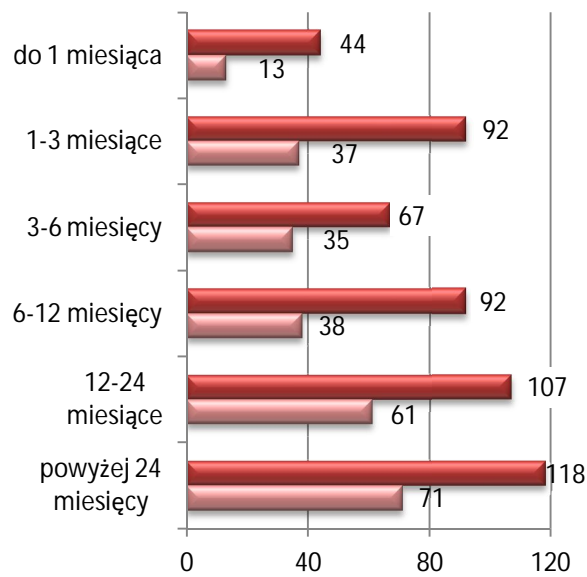
Największy odsetek kobiet wśród bezrobotnych odnotowano w gronie osób w wieku 44-54 lata (54,1%), pozostających bez pracy długotrwale, 12 miesięcy i więcej (60,2%), bez stażu pracy (62%) oraz z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (66,7%).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

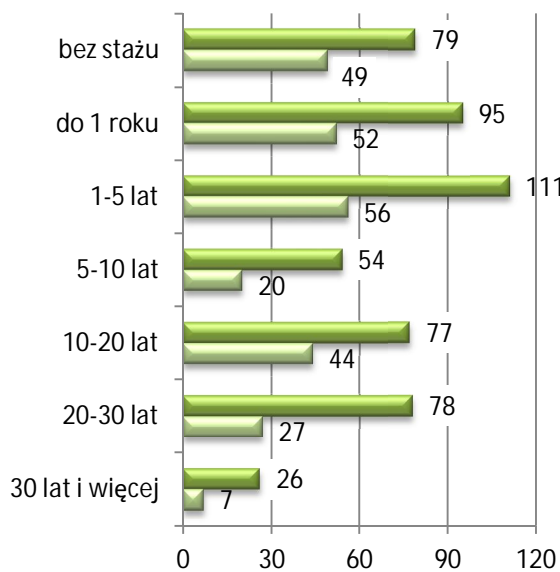
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2013 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia

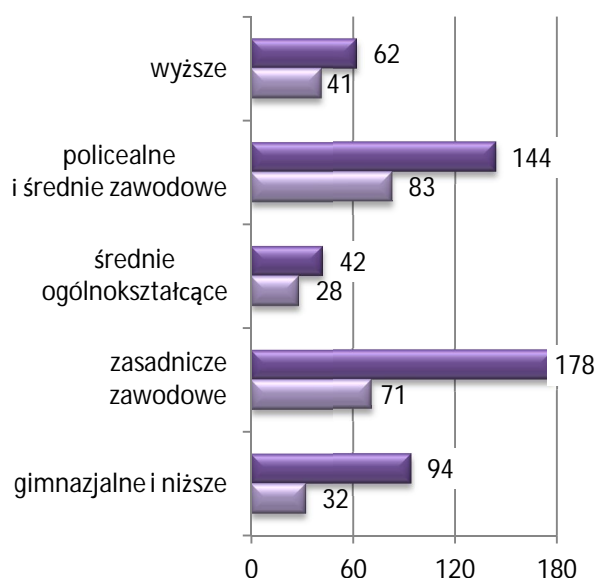
■ liczba bezrobotnych ogółem według wieku
■ liczba kobiet bezrobotnych według wieku

■ liczba bezrobotnych ogółem według czasu pozostawania bez pracy
■ liczba bezrobotnych kobiet według czasu pozostawania bez pracy

■ liczba bezrobotnych ogółem według stażu pracy
■ liczba bezrobotnych kobiet według stażu pracy

■ liczba bezrobotnych ogółem według poziomu wykształcenia
■ liczba bezrobotnych kobiet według poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu.

Analizując sytuację na lokalnym rynku pracy oraz położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na trzy zasadnicze kwestie. Pierwsza

z nich dotyczy pilnej potrzeby podejmowania i kontynuowania starań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, m.in. poprzez zachęcanie inwestorów do podejmowania działalności gospodarczej w gminie przy wykorzystaniu sprzyjających rozwojowi turystyki walorów krajobrazowo-przyrodniczych gminy. Ważnym kierunkiem rozwoju może być także pozyskanie inwestorów przemysłowych, głównie w branżach opartych na nowoczesnych technologiach, które nie zakłócają walorów przyrodniczych regionu. Druga kwestia odnosi się do procesu aktywizacji bezrobotnych z uwzględnieniem kwestii edukowania w kierunku mobilności zawodowej, tak aby możliwym było korzystanie z oferty rynków pracy poza gminą i powiatem. Wreszcie trzecia kwestia wiąże się z potrzebą stałego motywowania dzieci i młodzieży do nauki, by w przyszłości, dzięki zdobytemu wykształceniu, mieli większe szanse na podjęcie zatrudnienia.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W roku szkolnym 2013/2014 w gminie Ogrodzieniec działały: 1 zespół szkolno-przedszkolny, w skład którego wchodziły: przedszkole i szkoła podstawowa, 3 szkoły podstawowe oraz 1 gimnazjum. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2013/2014

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ogrodzieńcu (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stefana Żeromskiego, Przedszkole Publiczne)	ul. Kościuszki 67, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Szkoła Podstawowa w Ryczowie	Ryczów, ul. Armii Krajowej 26, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Szkoła Podstawowa w Gieble	Giebło, ul. Edukacyjna 6, 42-440 Ogrodzieniec
4.	Szkoła Podstawowa Fundacji "Elementarz" im. Władysława Broniewskiego w Podzamczu	Podzamcze, ul. Szkolna 6, 42-440 Ogrodzieniec
5.	Gimnazjum w Ogrodzieńcu	os. Elizy Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Do przedszkola, które zatrudnia 8 nauczycieli, uczęszcza łącznie 116 dzieci, do szkół podstawowych, w których pracuje 73 nauczycieli, chodzi w sumie 614 dzieci, a w gimnazjum, które zatrudnia 25 nauczycieli, naukę pobiera 226 uczniów.

Szkoły podstawowe i gimnazjum są wyposażone w sprzęt komputerowy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku szkolnym 2012/2013 w placówkach tych dostępnych było odpowiednio 65 i 18 komputerów. Na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku przypadało 7 uczniów w szkołach podstawowych i 13 uczniów w gimnazjach.

Placówki oświatowe na terenie gminy, wychodząc naprzeciw potrzebom uczniów, realizowały w omawianym okresie m.in. projekty unijne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i korygowanie dysfunkcji szkolnych. W roku szkolnym 2012/2013 zajęcia w ramach projektu pn. „Mam szansę” odbywały się w: Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ogrodzieńcu, Szkole Podstawowej w Gieble, Szkole Podstawowej w Ryczowie., a w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 w ramach projektu pn. „Staranna edukacja drogą do sukcesu” w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ogrodzieńcu.

Infrastruktura szkolna w gminie jest na bieżąco remontowana i modernizowana, m.in. w 2012 roku za kwotę blisko 2 mln zł przeprowadzono termomodernizację budynków szkolnych w Ogrodzieńcu i Podzamczu.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Ogrodzieniec są Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Ogrodzieńcu.

Kluczową formą działalnością MGOK w Ogrodzieńcu jest prowadzenie zajęć mających na celu podnoszenie wiedzy i kształtowanie umiejętności oraz umożliwienie realizacji indywidualnych pasji i zainteresowań, także budowanie wzajemnych więzi i poczucia integracji ze społecznością lokalną. Poprzez swoją działalność MGOK wspiera również rozwój amatorskiego ruchu artystycznego. Stała oferta instytucji to m.in. zajęcia muzyczne, plastyczne, rytmiczne, taneczne, nauka gry na instrumentach, aerobik, zajęcia karate oraz zajęcia świetlicowe dla najmłodszych. Pod patronatem Ośrodka działają liczne zespoły, w tym m.in.: trzy orkiestry dęte – Dziecięco-Młodzieżowa Orkiestra Dęta „Ogrodzieniec”,

Orkiestra Dęta – Gieble i Orkiestra Dęta – Ryczów, Chór Seniora, Chór „Echo”, mażoretki „Fantazja” (legitymujące się ogólnopolskimi sukcesami), zespół poezji śpiewanej „Marzenie”. MGOK jest też miejscem spotkań Bractwa Rycerskiego, a w jego budynku ma swoją siedzibę redakcja wydawanej od 1990 r. „Gazety Ogrodzienieckiej” publikującej artykuły dotyczące życia lokalnego.

W ramach MGOK w Ogrodzieńcu działają także: Uniwersytet III Wieku i Uniwersytet Dziecięcy.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna zajmuje się zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców oraz gromadzeniem materiałów dotyczących regionu. Biblioteka dysponuje zróżnicowanym, bogatym księgozbiorem, na który składa się ponad 26 tys. woluminów, wśród nich literatura piękna dla dzieci i dorosłych oraz literatura popularnonaukowa. W bibliotece dostępne są także książki mówione i czasopisma. Placówka prenumeruje kilkanaście tytułów periodyków, wśród nich są m.in.: „Polityka”, „Auto Świat”, „Twój Styl”, „Świerszчык”, „Gazeta Wyborcza”. Biblioteka posiada czytelnię z 20 miejscami.

Oprócz działalności statutowej biblioteka prowadzi wiele innych działań kulturalnych i edukacyjnych. Do ważniejszych należą te dedykowane dzieciom i młodzieży. Młodzi mieszkańcy Ogrodzieńca mogą korzystać z bogatej oferty, wśród której są m.in. warsztaty teatralne i kulinarne oraz zajęcia plastyczne. Biblioteka organizuje także rajdy rowerowe (najbardziej znany – „Odjazdowy Bibliotekarz”) i piesze wycieczki, wspólne wyjazdy do kina, spotkania z ciekawymi ludźmi i okolicznościowe konkursy.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Ogrodzieńcu posiada 4 filie biblioteczne w: Gieble, Ryczowie, Cementowni i Podzamczu.

Działalność kulturalną na terenie gminy Ogrodzieniec prowadzą także Koła Gospodyń Wiejskich aktywnie popularyzujące tradycję, kulturę i kuchnię regionalną. Działają w: Podzamczu, w Kiełkowicach, w Ryczowie i Ryczowie-Kolonii. Szczególnie aktywne jest KGW w Ryczowie-Kolonii uprawiające muzykę i twórczość ludową, a specjalizujące się w regionalnych potrawach ryczowskich. Działalność muzyczną KGR z Ryczowa Kolonii prowadzą: Zespół Folklorystyczny „Wrzos” i Kapela Ludowa „Stanisław”.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Ogrodzieńcu	Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Ogrodzieńcu	Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Filia MGBP w Gieble	ul. Edukacyjna 6, 42-440 Giebło
	Filia MGBP w Ryczowie	ul. Armii Krajowej 26, 42-440 Ryczów
	Filia MGBP Ogrodzieniec „Wiek”	Osiedle E. Orzeszkowej 13, 42-440 Cementownia
	Filia MGBP w Podzamczu	ul. Szkolna 6, 42-440 Podzamcze

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Największą atrakcją gminy Ogrodzieniec, czyli Zamkiem i Grodem na Górze Birów zawiaduje będąca własnością gminy spółka „Zamek”, która koordynuje ruch turystyczny na administrowanych obiektach, jest organizatorem imprez na terenie Zamku Ogrodzieniec i Grodu na Górze Birów, jej dziełem są turnieje, koncerty i festiwale. Tworzy nadto i realizuje ofertę edukacyjną dla grup szkolnych, organizuje biesiady staropolskie, imprezy integracyjne i pikniki, prowadzi Karczmę Rycerską na terenie zamku, świadczy usługi noclegowe w „Gościńcu Pod Lilijką” w Podzamczu.

W gminie, co roku odbywają się liczne imprezy kulturalne. Należą do nich m.in.: „Majówki” – festyny rodzinne, Plener Malarski „Jurajskie Pejzaże”, Święto Gminy Ogrodzieniec, Jurajskie Granie i Śpiewanie – popis umiejętności zespołów muzycznych z gminy Ogrodzieniec i sąsiednich, Koncert Galowy Dzieci i Młodzieży, uczestniczących w zajęciach muzycznych w MGOK, Gminny Konkurs Recytatorski, Letnie kino plenerowe. Mieszkańcy gminy biorą także udział w imprezach organizowanych poza gminą, do których należy m.in. Regionalny Przegląd Zespołów Ludowych, Kapel, Śpiewaków oraz Twórców Ludowych i Rękodzielnictwa.

Na terenie gminy rozgrywane są także różnorodne imprezy sportowe, do ważniejszych należą: Turniej o Puchar Burmistrza Miasta i Gminy Ogrodzieniec w piłce nożnej w kategoriach dziewcząt i chłopców, Turniej Piłki Siatkowej i Turniej Mini Tenisa.

Obiekty sportowo-rekreacyjne dostępne na terenie gminy Ogrodzieniec przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Hala sportowa przy Gimnazjum w Ogrodzieńcu	Osiedle E. Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Boisko sportowe w Gieble	ul. Edukacyjna, 42-440 Giebło
3.	Boisko sportowe „Orlik”	Zespół Szkolno-Przedszkolny Ogrodzieniec, ul. Kościuszki
4.	Boisko szkolne	Szkoła Podstawowa w Gieble, ul. Edukacyjna
5.	Boisko szkolne	Szkoła Podstawowa w Ryczowie, ul. Armii Krajowej
6.	Boisko szkolne	Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” w Podzamczu
7.	Tereny rekreacyjne Krępa	Ogrodzieniec, ul. Spacerowa
8.	Zamek Ogrodzeniecki w Podzamczu	Podzamcze, ul. Zamkowa
9.	Gród na Górze Birów	Podzamcze, ul. Partyzantów

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Istotne znaczenie dla mieszkańców i turystów mają funkcjonujące na terenie gminy obiekty rekreacyjne, w szczególności trasy piesze i rowerowe, ścieżki dydaktyczne, jaskinie i ścianki wspinaczkowe. Do cieszących się największą popularnością wśród mieszkańców i turystów należą: żółty szlak rowerowy Markowizna – Podzamcze liczący 17 km, na trasie którego zobaczyć można m.in. Sanktuarium Matki Bożej Skałkowej i ruiny „Starej Prochowni”, trzy niebieskie szlaki rowerowe: Markowizna – Krępa (10 km), Krępa – Czarny Las (9,6 km), Krępa – Ryczów (8,5 km), chętnie uczęszczanym jest przebiegający przez gminę Jurajski Szlak Rowerowy „Orlich Gniazd” z Krakowa do Częstochowy. Na terenie gminy istnieją dwie ścieżki dydaktyczne: „Szlak Warowni Ogrodzenieckich” prowadzący po terenie Podzamcza i „Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna” z Markowizny do kamieniołomu w Ogrodzieńcu. Dużą popularnością, zwłaszcza wśród turystów, cieszy się wspinaczka skałkowa i parki linowe. W Ogrodzieńcu można się wspiąć m.in. na Górze Birów, a w Podzamczu znajduje się park linowy. Szczególnych atrakcji dostarczają także znajdujące się na terenie gminy jaskinie. Do najbardziej znanych należą te w Strszakowych Skałach. W granicach gminy Ogrodzieniec znajduje się także fragment „Transjurajskiego Szlaku Konnego”. Ponadto na terenie gminy znajduje się gęsta sieć pieszych szlaków turystycznych. Najstarszy (wytyczony w 1950 roku) jest Szlak Czerwony „Orlich Gniazd”.

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W 2013 roku w gminie funkcjonował 1 publiczny zakład opieki zdrowotnej oraz działały 2 apteki. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie w 2013 roku

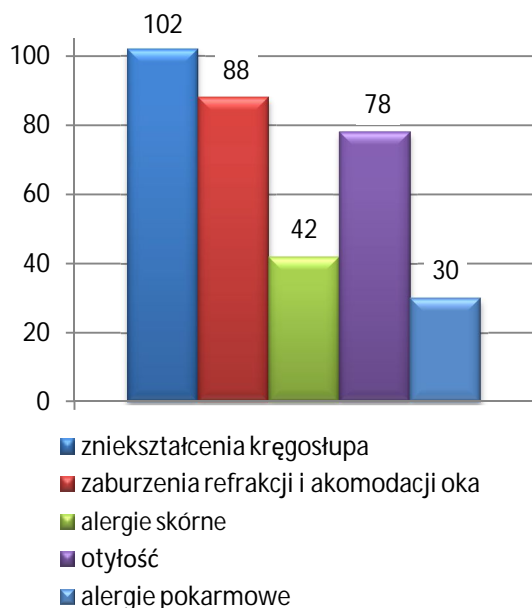
lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu	Plac Wolności 23, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Jurczak D. Apteka prywatna	Plac Wolności 26, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Apteka Jurajska	ul. Narutowicza 5, 42-400 Ogrodzieniec

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

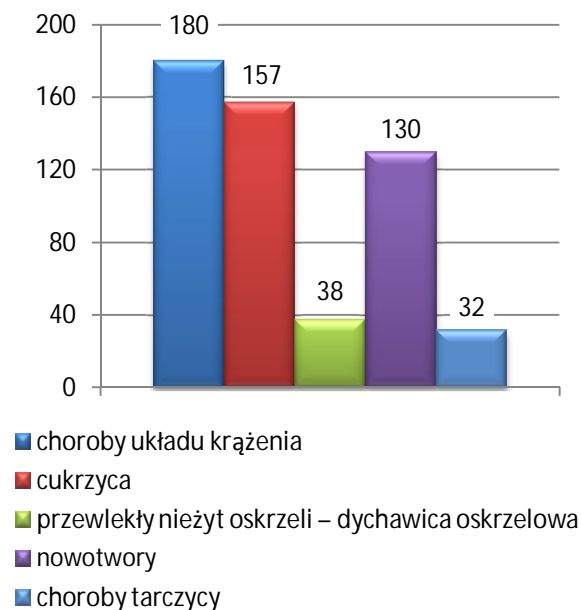
Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców powiatu dostarczają dane przekazane przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu. Wynika z nich, że w 2013 roku pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 1.820 dzieci i młodzieży oraz 6.023 osoby dorosłe. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zniekształcenia kręgosłupa (102 osoby), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (88), otyłość (78), alergie skórne (42), alergie pokarmowe (30), alergia – dychawica oskrzelowa (22), choroby układu moczowego (16), zaburzenia rozwoju (14) i cukrzyca (13). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (180 osób), cukrzycę (157), nowotwory (130), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (38), choroby tarczycy (32), przewlekłe choroby układu trawiennego (27) oraz choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (24). Łączna liczba dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, u których w 2013 roku stwierdzono schorzenia wyniosła odpowiednio 397 i 497.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2013 roku

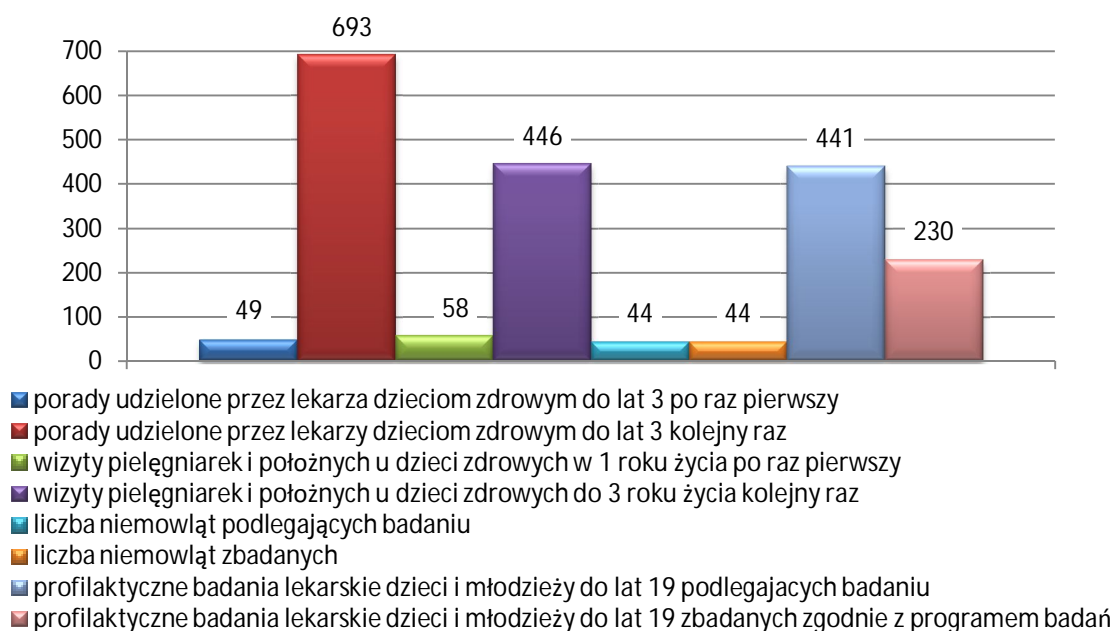
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2013 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu.

W analizowanym roku Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu prowadził również profilaktykę zdrowotną wśród dzieci i młodzieży. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w 2013 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu.

W 2012 roku z porad udzielonych przez lekarza skorzystało po raz pierwszy i kolejny raz odpowiednio 49 i 693 dzieci zdrowych w wieku do 3 lat. Wizytami profilaktycznymi pielęgniarek i położnych objęto po raz pierwszy 58 dzieci zdrowych w 1. roku życia, a kolejny raz 446 dzieci w wieku do 3 lat. Profilaktycznym badaniom lekarskim poddano natomiast 44 niemowląt oraz 441 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat, w tym 230 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

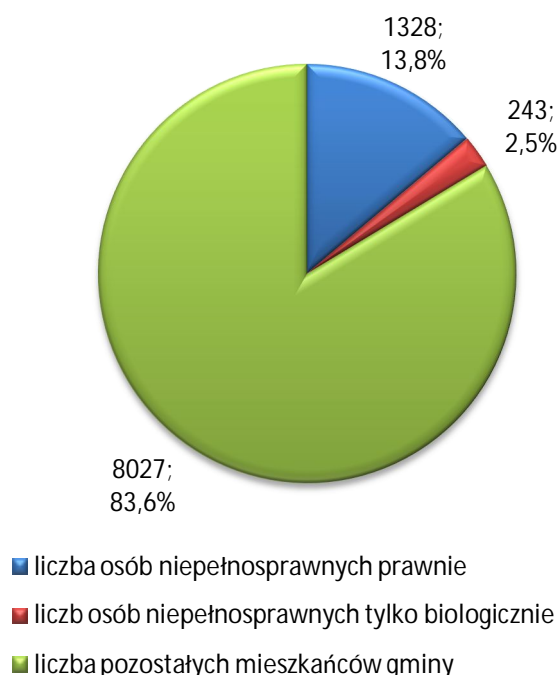
Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Ogrodzieniec mieszkało 1.571 osób niepełnosprawnych. Wśród nich większość stanowiły kobiety (806 osób, tj. 51,3%) oraz osoby niepełnosprawne prawnie (1.328 osób, tj. 84,5%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 243 osób (15,5%).

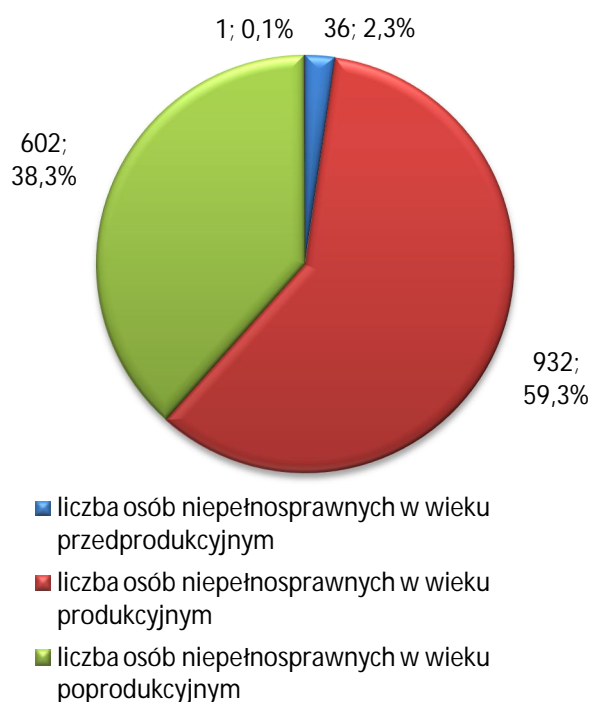
Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 16,4%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (932 osoby, tj. 59,3%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

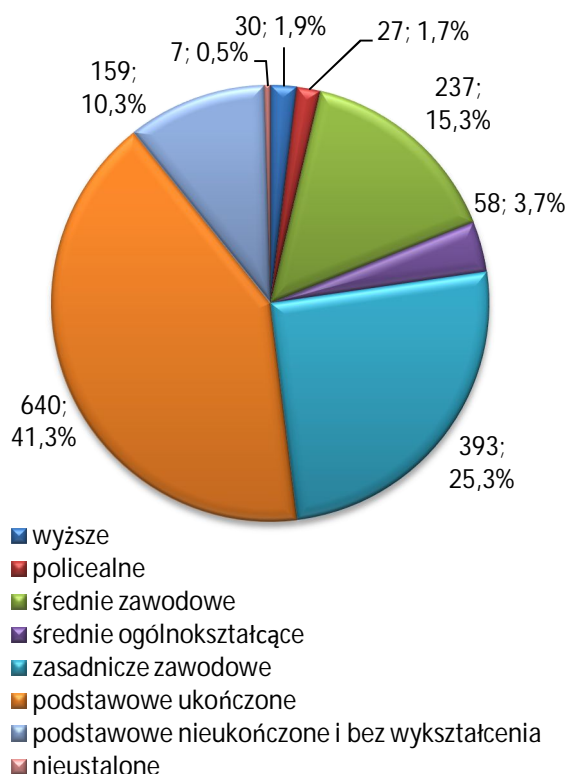
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 15,7% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób starszych w gminie, wynosił on bowiem 34,9%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (640 osób, tj. 41,3%) i zasadniczym zawodowym (393 osoby, tj. 25,3%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (1.319 osób, tj. 84%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są

niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

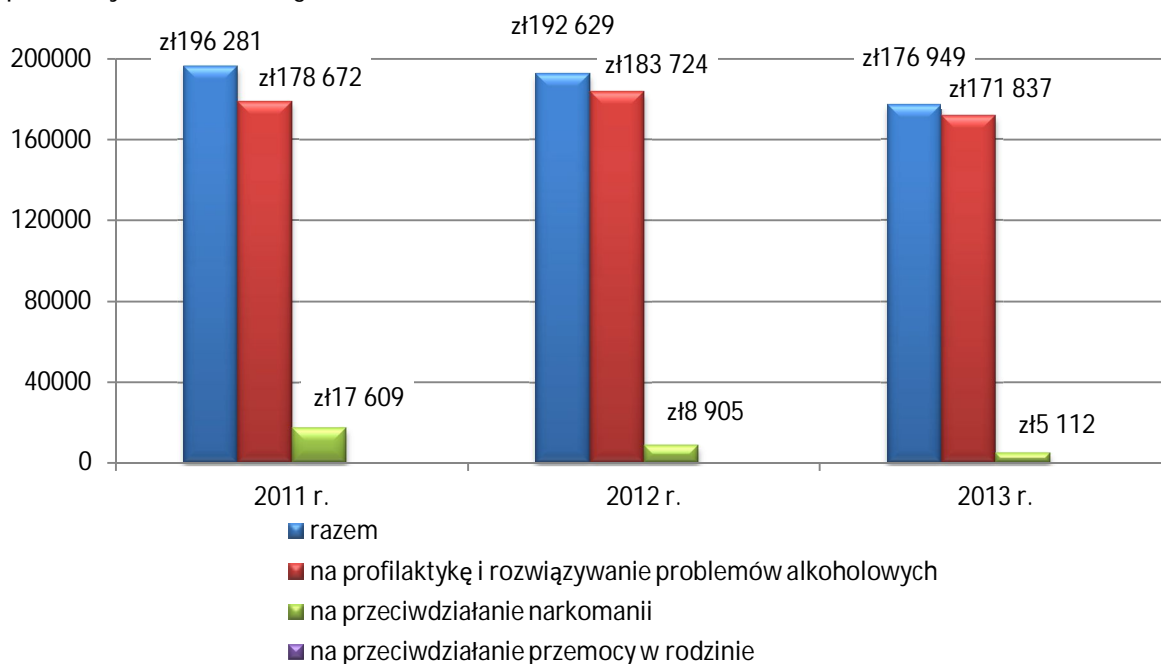
Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Ogrodzieniec dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyje ok. 159 osób uzależnionych od alkoholu (2% dorosłej populacji), ok. 317 osób współuzależnionych (4% dorosłej populacji), 397-555 osób pijących szkodliwie alkohol (5-7% dorosłej populacji), 58 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji nieletniej) oraz ok. 250 ofiar (ok. 211 dorosłych i 39 dzieci) przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym.

Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Ogrodzieniec w latach 2011-2013.

Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2011-2013

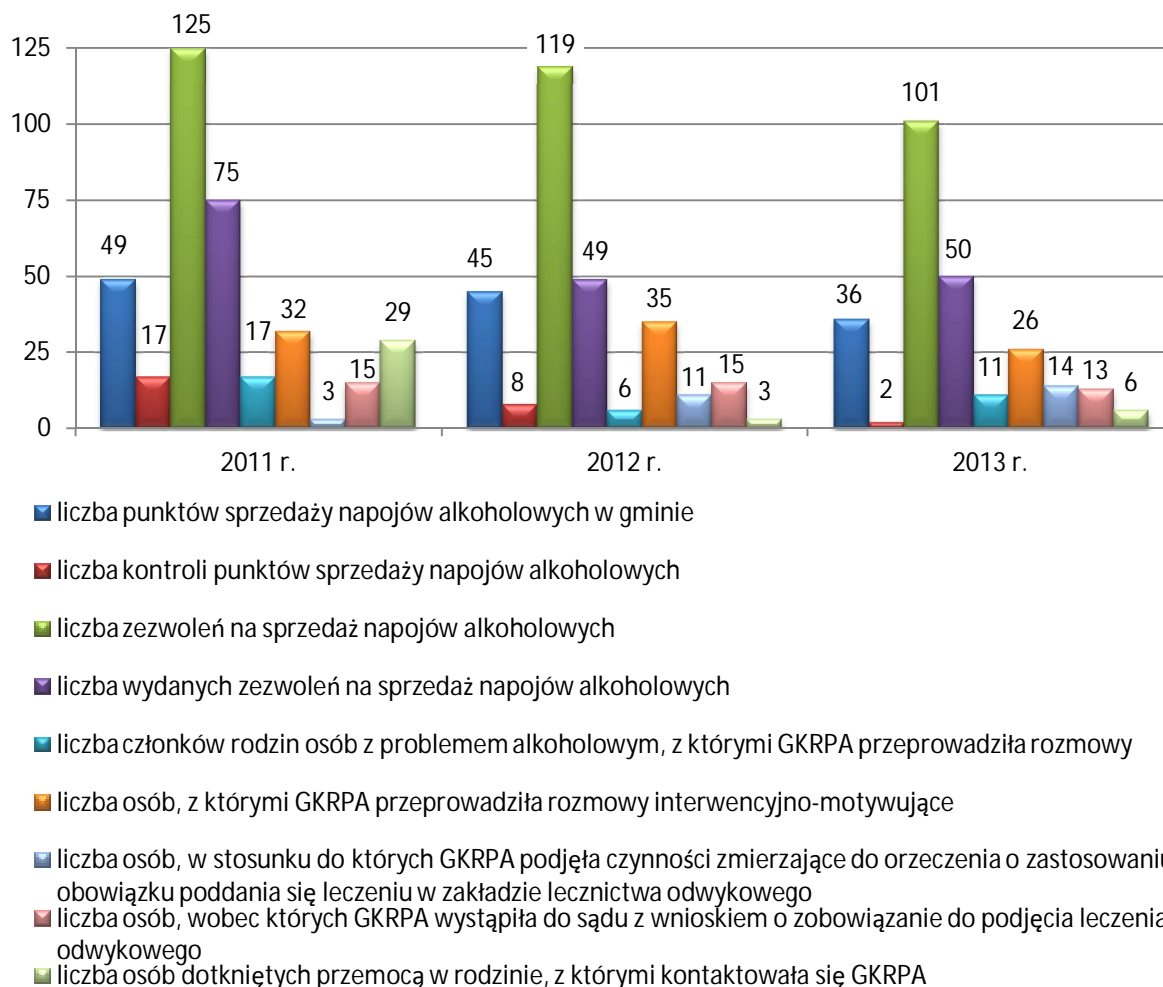

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ogrodzieńcu.

W latach 2011-2013 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii zmniejszała się z roku na rok (z 196.281 zł w 2011 r. do 176.949 w 2013 r.). W omawianym okresie nie uwzględniano w budżecie osobnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień w gminie Ogrodzieniec należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez GKRPA, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2011-2013

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ogrodzieńcu.

W latach 2011-2013 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie spadała z roku na rok (z 49 w 2011 r. do 36), podobnie jak liczba obowiązujących zezwoleń na ich sprzedaż (ze 125 w 2011 r. do 101 w 2013 r.). W latach 2012-2013, w porównaniu z rokiem 2011, mniejsza była również liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (75 w 2011 r., 49 w 2012 r., 50 w 2013 r.). Warto dodać, iż w analizowanym okresie zmniejszała się także liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży

napojów alkoholowych (z 17 w 2011 r. do 2 w 2013 r.), nie wydano natomiast żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W analizowanym okresie liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy ulegała wahaniom (17 w 2011 r., 6 w 2012 r., 11 w 2013 r.), podobnie jak liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące (32 w 2011 r., 35 w 2012 r., 26 w 2013 r.).

W analizowanym okresie GKRPA zabiegała także o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego. W tym celu podejmowała kroki zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (w stosunku do odpowiednio 3, 11 i 14 osób) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (wobec odpowiednio 15, 15 i 13 osób). W latach 2012-2013 liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA, była znacznie niższa niż w 2011 roku (29 w 2011 r., 3 w 2012 r., 6 w 2013 r.).

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają: działające w Ogrodzieńcu – Punkt Konsultacyjny GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz dwie Świetlice Środowiskowe z siedzibami w Zespole Szkolno-Przedszkolnym i Gimnazjum, a w Zawierciu – Poradnia Odwykowa, Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii oraz Zawierciańskie Stowarzyszenie „Przystań”.

Dane szczegółowe na temat liczby osób objętych wsparciem przez podmioty działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Osoby z gminy objęte wsparciem w 2013 roku przez wybrane podmioty działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie

nazwa jednostki	liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2013 roku
Punkt Konsultacyjny GKRPA w Ogrodzieńcu, ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec	54
Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii w Zawierciu, ul. Powstańców Śląskich 6, 42-400 Zawiercie	

Poradnia Odwykowa w Zawierciu, ul. Piłsudskiego 80, 42-400 Zawiercie	
Zespół Interdyscyplinarny w Ogrodzieńcu, ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec	
Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu, ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec	
Zawierciańskie Stowarzyszenie „Przystań” w Zawierciu, ul. Powstańców Śląskich 6, 42-440 Zawiercie	
Świetlica Środowiskowa z siedzibą w Zespole Szkolno- Przedszkolnym w Ogrodzieńcu, ul. Kościuszki, 42-440 Ogrodzieniec	w 2013 r. świetlica była nieczynna
Świetlica Środowiskowa z siedzibą w Gimnazjum w Ogrodzieńcu, ul. Os. Elizy Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec	20

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Złożoność przyczyn bezdomności wynika z tego, że niejednokrotnie są one ze sobą powiązane, częstokroć trudno jest określić pierwotną przyczynę problemu. Wiele osób staje się bowiem bezdomnymi w wyniku splotu niekorzystnych zdarzeń, które występują po sobie i wzajemnie się przenikają.

Bezdomność może być efektem panującej sytuacji społeczno-ekonomicznej (w tym wzrostu bezrobocia, braku środków finansowych na umieszczenie w zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, braku opieki nad wychowankami domów dziecka po ukończeniu 18 lat, braku ośrodków dla nosicieli wirusa HIV) i prawnej (możliwość wyeksmitowania lokatora za długi i zaległości w opłatach czynszowych), może mieć również podłoże patologiczne (alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie) oraz wynikać z przyczyn socjopsychologicznych (świadomy wybór innego

sposobu życia, odrzucenie obowiązującego systemu wartości) i osobowościowych (poczucie niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złym świecie i ludziach).

Przeciwdziałanie problemowi bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Ogrodzieniec bezdomność nie urasta do rangi problemu, ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy w gminie Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2011 roku OPS objął wsparciem z powodu bezdomności 4 osoby, rok później 5 osób, a w 2013 roku 6 osób. Tendencja jest więc wzrostowa.

Na terenie gminy nie ma placówek dla osób bezdomnych, ale w razie potrzeby osoby takie mogą być kierowane do Schroniska przy ul. Jurajskiej 121 w Zawierciu-Żerkowicach (placówka dysponuje 30 miejscami).

Według aktualnych danych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (z 2014 roku) na terenie województwa funkcjonuje 70 placówek oferujących pomoc i wsparcie osobom i rodzinom dotkniętym problemem bezdomności.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Według danych Komendy Powiatowej w Ogrodzieńcu, w 2013 roku na terenie gminy Ogrodzieniec odnotowano 104 przestępstwa popełnione przez 68 sprawców, z czego 5 było nieletnich. Największa liczba popełnionych przestępstw dotyczyła kradzieży (25)

i prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości (21). Wśród nieletnich sprawców 4 dopuściło się przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, a 1 niszczenia mienia.

Wykrywalność przestępstw plasuje się na ogólnym poziomie 55%. 100% dotyczy: przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstw rozbójniczych, narkotykowych, wyrębu drzewa w lesie i nietrzeźwych kierujących. Najtrudniejsze do wykrycia okazały się kradzieże i kradzieże z włamaniem, gdzie na łączną liczbę 43 przestępstw ujawnionych wykryto 9 sprawców.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Ogrodzieniec wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawa o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”,

W 2013 roku kadre OPS-u stanowiło 12 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych i 8 pozostałych pracowników, w tym 4 osoby wykonujące usługi opiekuńcze, pracownik ds. świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego, pracownik ds. dodatków mieszkaniowych, 1 asystent rodziny i księgowa.

W 2013 roku OPS nie spełniał wynikającego z art. 100 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 3.128 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie oraz kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2013 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	3
wykształcenie wyższe	2
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	8
wykształcenie wyższe	4
wykształcenie średnie	3
inne	2
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Ze wsparcia udzielanego przez OPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 623 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W latach 2011-2013 wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w gminie ulegały nieznacznym wahaniom (2.908.137 zł w 2011 r., 2.863.306 zł w 2012 r., 2.903.022 zł w 2013 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w gminie w latach 2011-2013

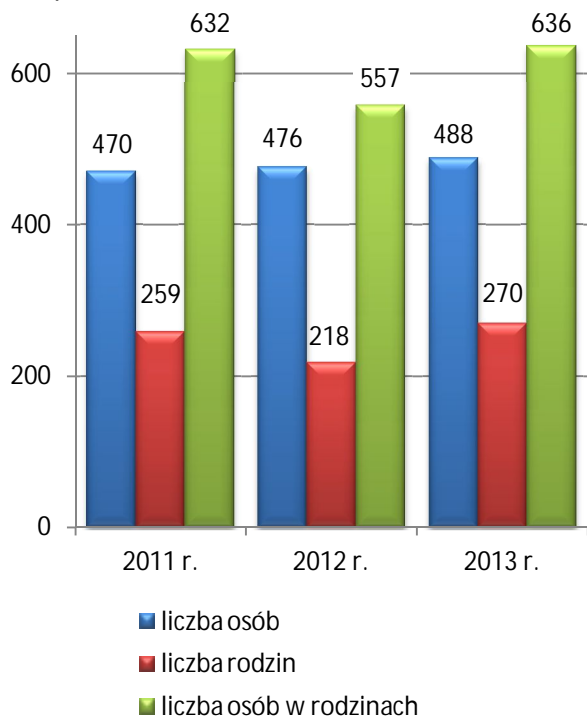
rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2011 r.	w 2012 r.	w 2013 r.
przeciwdziałanie narkomanii	17.609	8.905	5.112
przeciwdziałanie alkoholizmowi	178.672	183.724	171.837
domy pomocy społecznej	0	377	0
rodziny zastępcze	0	2.862	7.977
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	0	18.608	28.917
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1.732.030	1.592.445	1.553.729
składki na ubezpieczenia zdrowotne	18.781	18.820	21.144
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	111.715	134.218	127.037
dodatki mieszkaniowe	88.490	89.135	93.751
zasiłki stałe	112.424	119.621	150.730
Ośrodek Pomocy Społecznej	542.576	577.758	578.448
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0
pomoc materialna dla uczniów	49.940	52.662	69.716
pozostała działalność, w tym program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	55.900	59.959	74.062
ogółem	2.908.137	2.863.306	2.903.022
w tym w budżecie OPS-u	2.661.916	2.618.015	2.656.357

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodziencu.

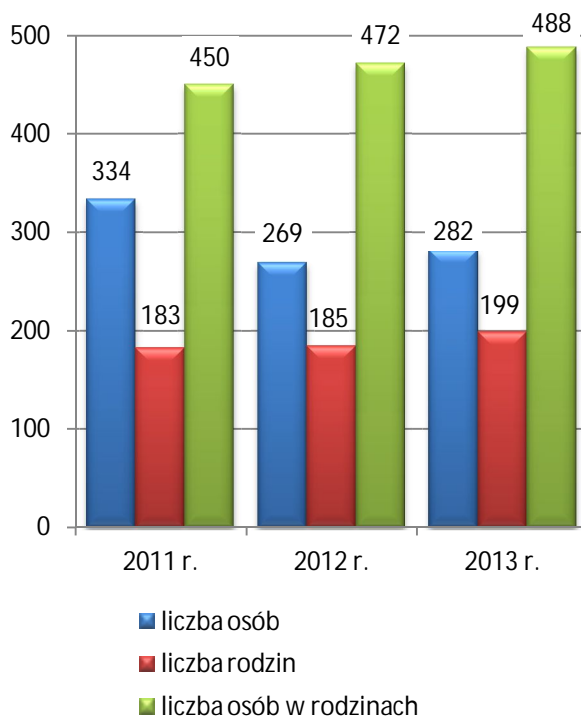
W 2013 roku liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie, była większa niż w 2011 i 2012 roku (632 w 2011 r., 557 w 2012 r. 636 w 2013), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (450 w 2011 r., 472 w 2012 r., 488 w 2013 r.).

W roku 2013 udział osób w rodzinach, którym udzielono pomocy i wsparcia, w ogóle mieszkańców gminy był nieznacznie większy niż w latach poprzednich i wyniósł: 6,8% w stosunku do 6,7% w 2011 r. i 5,9% w 2012 r. Dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 udzielono pomocy i wsparcia

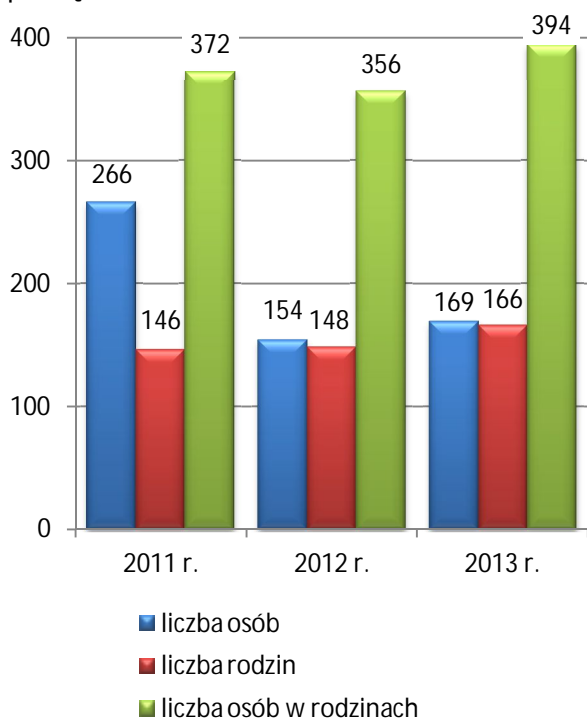

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie

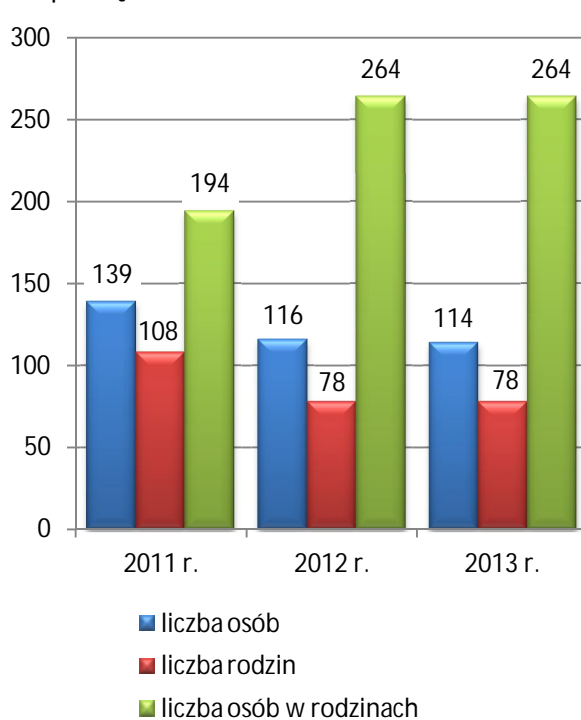

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie pieniężne

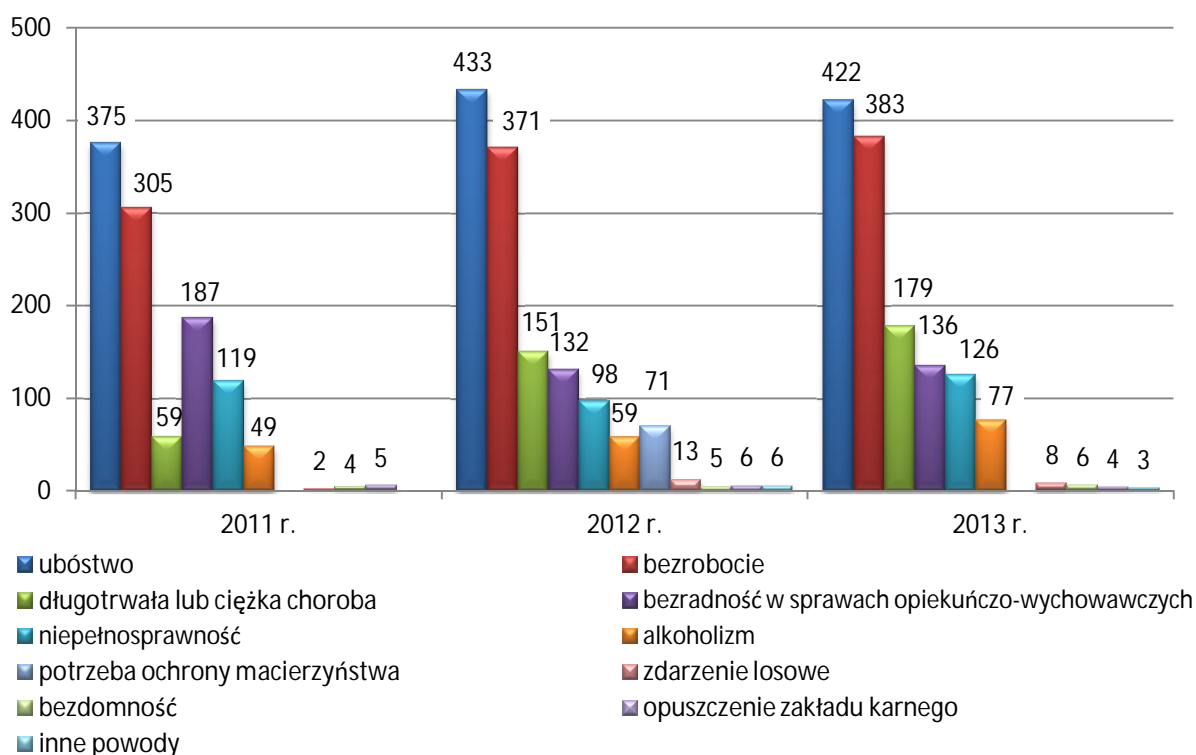
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2011-2013 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny zmagające się z ubóstwem oraz brakiem zatrudnienia. Dość liczne grono stanowiły również osoby dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością, a także bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2011-2013 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W latach 2011-2013 systematycznie zwiększała się liczba osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z powodu bezrobocia (z 305 w 2011 r. do 383 w 2013 r.), długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 59 w 2011 r. do 179 w 2013 r.), alkoholizmu (z 49 w 2011 r. do 77 w 2013 r.) oraz bezdomności (z 4 w 2011 r. do 6 w 2013 r.).

W analizowanym okresie wahaniom ulegała liczba beneficjentów objętych wsparciem z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawności, zdarzenia losowego oraz trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. W żadnej kategorii nie zauważono natomiast stałego spadku liczby beneficjentów.

Udzielane przez OPS świadczenia pomocy społecznej miały charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2011-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2011-2013

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
pieniężne	zasiłek stały	32	27	28	294	289	311
	zasiłek okresowy	76	76	83	238	234	239
	zasiłek celowy	157	111	122	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	135	35	35	272	67	49
niepieniężne	posiłek	94	100	105	10.539	12.266	11.997
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	94	100	105	10.539	12.266	11.997
	schronienie	3	3	3	15	15	20
	ubranie	1	0	0	1	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	1	0	0	1	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	0	1	0	0	1	0
usługi	usługi opiekuńcze	22	14	14	5.718	5.408	5.313
	w tym: specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	0	0	0	X	X	X
	praca socjalna	158*	164*	149*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	4	1	3	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
	plan pracy z rodziną	0*	12*	12*	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2011-2013 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W omawianym okresie liczba osób nim objętych ulegała wahaniom (157 w 2011 r., 111 w 2012 r., 122 w 2013 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił natomiast posiłek, który był wsparciem udzielanym dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2011-2013 liczba osób objętych posiłkiem zwiększała się z roku na rok (z 94 w 2011 r. do 105 w 2013 r.).

Warto dodać, iż w celu ograniczenia zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin mieszkających na terenie gminy Ogrodzieniec, w 2014 roku Rada Miasta i Gminy podjęła uchwałę o podniesieniu kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń do 150 % kryterium ustawowego.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Była ona prowadzona m.in. w oparciu o kontrakt socjalny. Liczba rodzin, które objęto pracą socjalną w omawianym okresie, ulegała wahaniom (158 w 2011 r., 164 w 2012 r., 149 w 2013 r.).

Od 2012 roku Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W 2012 roku na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej OPS wydatkował 2.862 zł, natomiast w rok później 7.977 zł. W latach 2012-2013 OPS zatrudniał asystenta rodziny, co kosztowało w 2012 roku 18.608 zł, a w 2013 roku 28.917 zł. Środki na ten cel **częściowo** pozyskano z resortu pracy i polityki społecznej.

W latach 2011-2013 pracownicy OPS-u realizowali również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, podejmując wśród mieszkańców gminy działania

profilaktyczne, edukacyjne i informacyjne oraz biorąc udział w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W analizowanym okresie w gminie świadczona również była pomoc dla uczniów w postaci stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. Liczba osób nimi objętych zwiększała się z roku na rok (69 w 2011 r., 81 w 2012 r., 111 w 2013 r.), a kwota udzielonych świadczeń wyniosła: 49.940 zł w 2011 roku, 52.662 zł w 2012 roku oraz 69.716 zł w 2013 roku.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał również świadczenia rodzinne. Choć w latach 2011-2013 ogólna liczba udzielonych świadczeń spadła z roku na rok (z 11.809 w 2011 r. do 9.135 w 2012 r.), to uwagę zwracała utrzymująca się liczba przyznanych świadczeń opiekuńczych w postaci zasiłku pielęgnacyjnego (2.171 w 2011 r., 2.103 w 2012 r., 2.074 w 2013 r.) i świadczeń pielęgnacyjnych (226 w 2011 r., 268 w 2012 r., 250 w 2013 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	9.317	7.859	6.677
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	226	268	250
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.171	2.103	2.074
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	X	X	87
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	X	X	0
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	95	72	47
ogółem			
liczba świadczeń	11.809	10.302	9.135

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodziencu.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) OPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne.

Liczba tych składek ulegała wahaniom (399 w 2011 r. na kwotę 35.204 zł, 387 w 2012 r. na kwotę 36.229zł, 405 w 2013 r. na kwotę 46.052 zł).

Kolejną formę pomocy udzielaną przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2011-2013 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, utrzymywała się na zbliżonym poziomie (po 41 w latach 2011-2012 i 42 w 2013 r.), rosła natomiast kwota wypłaconych świadczeń (z 212.837 zł w 2011 r. do 261.211 zł w 2013 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	41	41	42
kwota wypłaconych świadczeń	212.837 zł	235.723 zł	261.211 zł

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W latach 2011-2013 Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu prowadził wiele działań na rzecz szerokiego grona beneficjentów, wśród których znajdowały się osoby starsze, niepełnosprawne, chore i uzależnione. Pracownicy OPS-u pomagali rodzinom ubogim, dysfunkcyjnym i wspierali dzieci z tych rodzin.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Ogrodzieniec, obok Ośrodka Pomocy Społecznej nie ma takich placówek, ale mieszkańcy gminy mogą korzystać lub korzystają z pomocy oferowanej przez instytucje funkcjonujące poza gminą. Ich wykaz zawiera poniżej przedstawiona tabela.

Tabela 13. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać i korzystają jej mieszkańcy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie.	Centrum realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zajmuje się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne, długotrwale lub ciężko chore, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rodziny zastępcze i dysfunkcyjne, dzieci.
ZLA Zawiercie – Poradnia leczenia uzależnienia od alkoholu i Współuzależnienia, Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna, ul. Piłsudskiego 80, 42-400 Zawiercie.	Leczenie ambulatoryjne specjalistyczne – psychiatryczne. Kategoria klienta: osoby uzależnione i współuzależnione.
Centrum Integracji Społecznej w Łazach, ul. Brzozowa 19, 41-450 Łazy.	Przyuczanie do zawodu, kształcenie nowych umiejętności. Kategoria klienta: osoby podlegające wykluczeniu w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym, bezrobotne.
Warsztaty Terapii Zajęciowej, ul. Brzozowa 19, 42-450 Łazy.	Terapia zajęciowa w sześciu pracowniach, zajęcia ruchowe. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne.
Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne, ul. Bolesławska 23, 32-310 Klucze.	Organizowanie akcji charytatywnych, rozdawanie odzieży i żywności, wspieranie osób ubogich, bezdomnych i bezrobotnych. Kategoria klienta: osoby najbardziej potrzebujące pomocy.
O środek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Górze W łodowskiej, ul. Żarecka 24, 42-421 Włodowice.	Wielofunkcyjna placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla dzieci i młodzieży w wieku od 3 do 18 lat. Zapewnia całodobową opiekę i wychowanie, realizuje zadania typu interwencyjnego i socjalizacyjnego. Kategoria klienta: dzieci i młodzież w wieku 3 do 18 lat, osoby dotknięte przemocą w rodzinie.
O środek Usług Opiekuńczo-Wychowawczych w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewniająca całodobową opiekę oraz wychowanie. Realizuje zadania typu socjalizacyjnego, zajmuje się organizowaniem i prowadzeniem specjalistycznego poradnictwa dla rodzin naturalnych i zastępczych, świadczy poradnictwo dla usamodzielnianych wychowanków oraz prowadzi doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej. Kategoria klienta: dzieci i młodzież powyżej 10 roku życia.

<p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Mieszkanie chronione dla ofiar przemocy i Mieszkanie interwencyjne, ul. 3 Maja 22, 42-440 Zawiercie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ specjalistyczna pomoc psychologiczna, terapeutyczna, prawna, ▪ reagowanie i pomoc w sytuacjach kryzysowych, ▪ zapewnienie bezpieczeństwa, zapobieganie przechodzenia kryzysu w stan chroniczny, ▪ przeciwdziałanie rozpadowi rodziny oraz przemocy w rodzinie i jej skutkom, ▪ udzielanie schronienia w mieszkaniu chronionym. <p>Kategoria klienta: osoby i rodziny znajdujące się w sytuacji kryzysowej, osoby dotknięte przemocą w rodzinie.</p>
--	---

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W 2013 roku w gminie Ogrodzieniec funkcjonowało blisko 40 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiadał Program współpracy z organizacjami pozarządowymi, w oparciu o który miał możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach finansowych i pozafinansowych:

- powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację,
- wsparcie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności poprzez: zapoznanie organizacji pozarządowych z obszarami działań, w które mogą się włączyć jako

realizatorzy powierzonych przez gminę zadań, przekazywanie organom gminy przez organizacje pozarządowe informacji dotyczących ich działalności na rzecz mieszkańców oraz przekazywanie przez organizacje pozarządowe wniosków, opinii, uwag dotyczących bieżącej realizacji Programu,

- bieżące informowanie o sesjach Rady Miejskiej i posiedzeniach komisji Rady, podczas których omawiane są zagadnienia związane z działalnością statutową organizacji pozarządowych w zakresie realizowania zadań publicznych,
- udostępnianie organizacjom pozarządowym regulacji prawnych z dziedzin związanych z ich statutową działalnością,
- inicjowanie działań aktywizujących i integrujących organizacje pozarządowe na terenie gminy,
- udostępnianie organizacjom pozarządowym lokali na spotkania ogólnodostępne związane z realizacją Programu,
- prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej dotyczącej wspólnych przedsięwzięć gminy i organizacji pozarządowych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Związek Gmin Jurajskich, ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promowanie terenów jurajskich i wspieranie rozwoju turystyki na terenie gmin członkowskich, ▪ wydawanie materiałów turystycznych, akcje promocyjne w środkach masowego przekazu, ▪ pomoc w nawiązywaniu kontaktów z partnerami krajowymi i zagranicznymi, ▪ działalność wspomagająca rozwój ekologii oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego Jury, ▪ działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.
2.	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, ul. Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec.	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej; pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.

3.	Stowarzyszenie Miłośników Zabytków Historycznych, Miejsc Martyrologii i Kultu Duchowego, Plac J. Piłsudskiego 7/1, 42-440 Ogrodzieniec.	Popularyzacja historii i kultury regionu, ochrona zabytków.
4.	Jurajskie Stowarzyszenie Turystyki Wiejskiej, Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec.	Promocja usług agroturystycznych.
5.	Fundacja Wspierania Aktywności Twórczej i Regionalnej „Stara Szkoła”, ul. Armii Krajowej 15, 42-440 Ryczów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ edukacja artystyczna – prowadzenie warsztatów, organizowanie konkursów, wystaw, ekspozycji, ▪ prowadzenie działań na rzecz kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego, ▪ organizowanie czasu wolnego, aktywizacja zawodowa i społeczna, ▪ ekologia i ochrona zdrowia.
6.	Stowarzyszenie Rekreacyjno-Wędkarskie, ul. Ogrodowa 34, 42-440 Ogrodzieniec.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizowanie rekreacji i wędkarstwa jako racjonalnej formy wypoczynku, ▪ rozwijanie umiłowania przyrody oraz kształtowanie obywatelskiej postawy i działanie na rzecz ochrony środowiska, racjonalnego użytkowania wód i połowu ryb, ▪ organizowanie akcji społecznych.
9.	Powiatowy Związek Pszczelarzy w Zawierciu Koło Pszczelarzy w Ogrodzieńcu, Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec.	Prowadzenie działalności w zakresie pszczelarstwa, reprezentowanie interesów pszczelarzy, krzewienie znajomości gospodarki pasiecznej i etyki pszczelarskiej.
11.	Koło Łowieckie „Diana” w Ogrodzieńcu, ul. Kościuszki 69, 42-440 Ogrodzieniec.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ walka z kłusownictwem, ▪ dokarmianie zwierzyny dziko żyjącej, ▪ uprawa poletek żerowych, ▪ budowa urządzeń łowieckich (paśników, posypów, karmisk, babrzysek).
12.	Koło Łowieckie „Darz Bór” w Ogrodzieńcu, ul. 1 Maja 173, 42-440 Ogrodzieniec.	
13.	Jurajski Klub Hodowców Gołębi Sportowych w Łazach Sekcja Ogrodzieniec, ul. Orzeszkowej, 42-440 Ogrodzieniec.	Organizacja i uczestnictwo w lotach gołębi na terenie Polski i pobliskich państw,
14.	Uczniowski Klub Sportowy „Ogrodzieniec”, ul. Kościuszki 67, 42-440 Ogrodzieniec.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów, ▪ uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na terenie powiatu i poza nim, ▪ organizowanie działalności sportowej, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych.

15.	Klub Sportowy „Giebto”, ul. Częstochowska 51 42-440 Giebto.	Prowadzenie zajęć sportowych z dziećmi i młodzieżą w zakresie piłki nożnej.
16.	Koło Gospodyń Wiejskich w Kiełkowicach, Kiełkowice, ul. Turystyczna 103, 42-440 Ogrodzieniec	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promocja polskiej wsi, kultywowanie tradycji i obrzędów regionalnych, ▪ prowadzenie działań ekologicznych i świadczenie pomocy niepełnosprawnym, ▪ prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej, ▪ prowadzenie działalności muzycznej i rękodzielniczej.
17	Koło Gospodyń Wiejskich Podzamcze, ul. Wojska Polskiego 20 42-440 Ogrodzieniec.	
18	Koło Gospodyń Wiejskich Ryczów Kolonia, Ryczów, ul. Turystyczna 31, 42-440 Ogrodzieniec.	
19.	Koło Gospodyń Wiejskich w Ryczowie, ul. Ogrodzieniecka 31, 42-440 Ogrodzieniec	
20.	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Oddział Miejsko- Gminny w Ogrodzieńcu, Plac Wolności 25, 42-440 Ogrodzieniec.	
21.	OSP Podzamcze, ul. Krakowska 1, Podzamcze.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrona przeciwpożarowa na terenie działania jednostki ▪ likwidacja lokalnych zagrożeń ▪ pomoc w likwidacji skutków klęsk żywiołowych ▪ działalność prewencyjna w zakresie ochrony przeciwpożarowej ▪ współpraca z Zarządem Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP ▪ współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego ▪ działalność kulturalna i edukacyjna
22.	OSP Kiełkowice, ul. Turystyczna, Kiełkowice.	
23.	OSP Gulzów, ul. Wesoła 1, Gulzów.	
24.	OSP Mokrus, ul. Dębowa 12, Mokrus.	
25.	OSP Ryczów-Kolonia, ul. Wolności 5, Ryczów-Kolonia.	
26.	OSP Ryczów, ul. Armii Krajowej 17, Ryczów.	
27.	OSP Giebto, ul. Częstochowska 51, Giebto.	
28.	OSP Ogrodzieniec, ul. Sienkiewicza 2, 42-440 Ogrodzieniec.	

29.	Lokalna Organizacja Społeczna, ul. Olkuska 46, 42-440 Ogrodzieniec.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywizacja środowisk osób niepełnosprawnych, ▪ działanie na rzecz aktywizacji społeczności małych miast i wsi w życiu społecznym i politycznym, ▪ działanie na rzecz ogólnego rozwoju kulturowo-cywilizacyjnego w oparciu o polską tradycję i wartości, ▪ działanie na rzecz powszechnego dostępu do informacji.
30.	Stowarzyszenie „Szukam Domu” ul. Chrobrego 5, 42-440 Ogrodzieniec.	Poszukiwanie domów dla bezdomnych zwierząt oraz edukacja w kierunku empatii i szacunku dla zwierząt.
31.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Miejski w Zawierciu, Koło w Ogrodzieńcu, Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ praca społeczna na rzecz członków, ▪ poprawa warunków socjalno-bytowych, ▪ uczestniczenie w życiu społecznym poprzez współpracę z innymi organizacjami i instytucjami, ▪ organizowanie życia kulturalnego i artystycznego (udział w zespołach artystycznych, organizowanie wycieczek, wczasów i wyjazdów integracyjnych), ▪ reprezentowanie interesów emerytów i rencistów wobec władzy i administracji publicznej.
32.	Zarząd Gminny Związku Młodzieży Wiejskiej w Ogrodzieńcu, Kietkowice, ul. Turystyczna 103, 42-440 Ogrodzieniec	<ul style="list-style-type: none"> ▪ realizacja interesów młodzieży wiejskiej, ▪ rozwój cywilizacyjny, kulturowy i materialny wsi polskiej oraz tworzenie nowoczesnego rolnictwa, ▪ ochrona środowiska i zasobów naturalnych, ▪ wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na wsi, ▪ podejmowanie i wspieranie działań na rzecz integracji europejskiej.
33.	Stowarzyszenie „Nobilito”, Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec.	Pomoc dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
34.	Fundacja Ochrony Zabytków Ziemi Jurajskiej, Śrubarnia, ul. Sosnowa, 42-440 Ogrodzieniec.	Ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.
35.	Stowarzyszenie Kobiet Parków Jurajskich, ul. Zamkowa 19a, 42-440 Podzamcze.	Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn.
36.	Stowarzyszenie „Polska Lokalna” w Kietkowicach, ul. Turystyczna 103, 42-440 Kietkowice.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspieranie inicjatyw kulturalno-oświatowych oraz społecznych, ▪ działalność charytatywna, ▪ wyrównanie szans edukacji mieszkańców wsi, ▪ przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniom, ▪ promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, ▪ promocja i organizacja wolontariatu, ▪ organizacja różnych form wypoczynku dzieci

		<p>i młodzieży,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ inspirowanie i organizacje wystaw, pokazów, koncertów, festynów, konferencji, ▪ wspieranie działań społecznych i zawodowych kobiet wiejskich, ▪ udzielanie pomocy materialnej i organizacyjnej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.
37.	Ogrodzieniecki Klub Sportowy „Budowlani” w Ogrodzieńcu, ul. Orzeszkowej 14a, 42-440 Ogrodzieniec.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

W gminie Ogrodzieniec funkcjonują także różne ciekawe inicjatywy obywatelskie, a wśród nich m.in. Społeczny Komitet „Nasze Miasto Ogrodzieniec” promujący ideę poszukiwania i upubliczniania pamiątek z historii miasta, w tym starych fotografii i innych artefaktów.

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

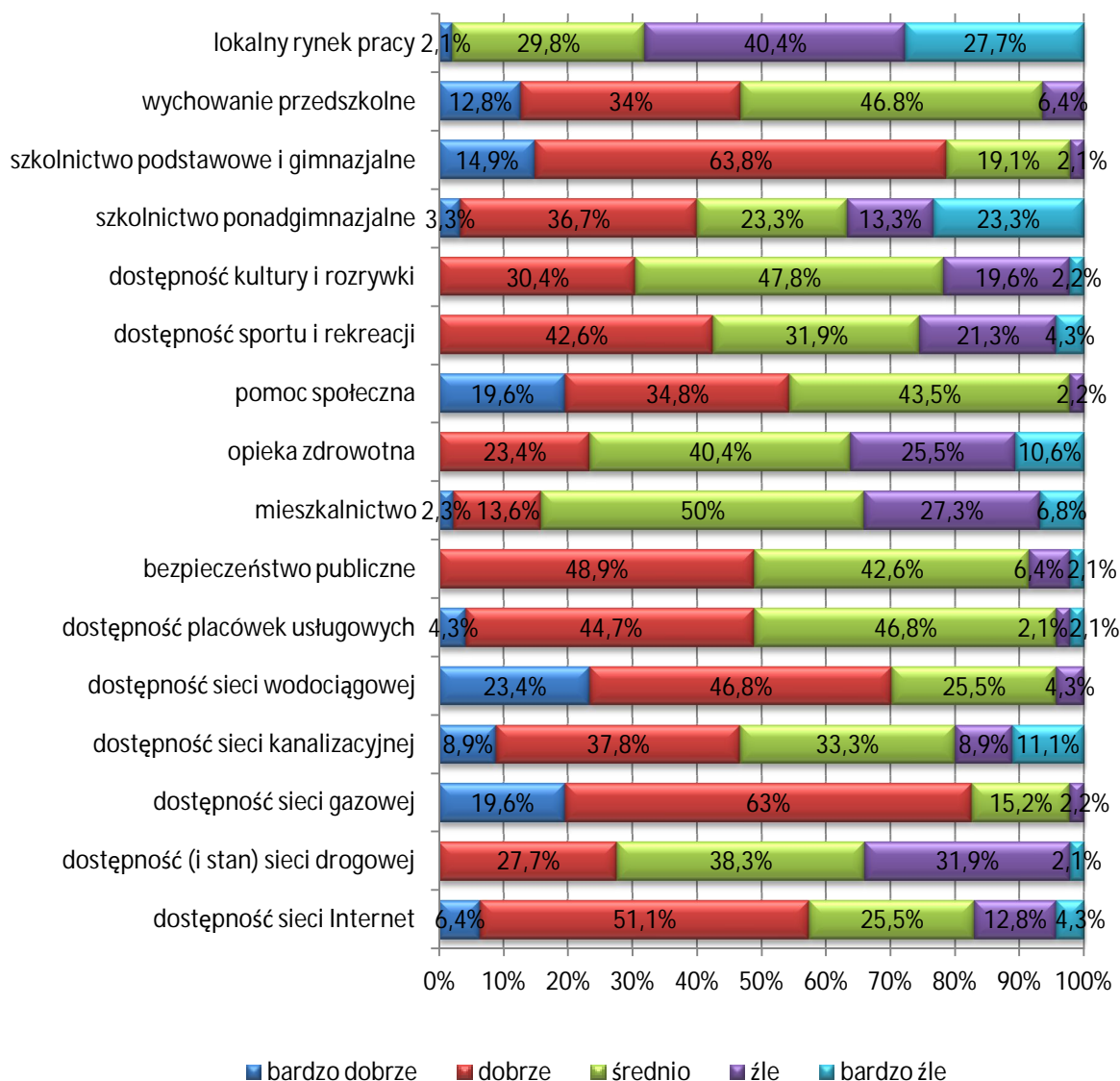
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Ogrodzieniec posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Burmistrza Miasta i Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 47 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

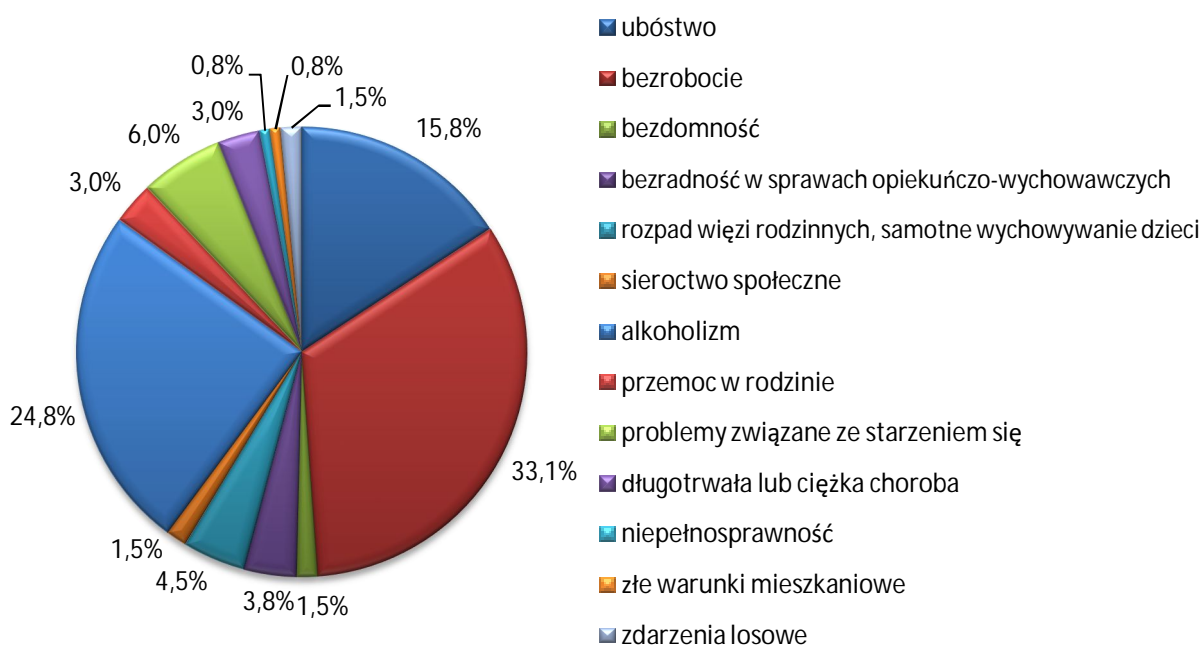
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostępność sieci gazowej (łącznie 82,6% ocen bardzo dobrych i dobrych), szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (w sumie 78,7% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz sieci wodociągowej (łącznie 70,2% ocen dobrych i bardzo dobrych). Z wysoką oceną spotkała się także dostępność sieci Internet (w sumie 57,5% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz pomocy społecznej (łącznie 54,4% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najbardziej ankietowani byli niezadowoleni z sytuacji na lokalnym rynku pracy (w sumie 68,1% ocen złych i bardzo złych). Niezadowolenie budził również dostęp do szkolnictwa ponadgimnazjalnego (łącznie 36,6% ocen złych i bardzo złych) i opieki

zdrowotnej (w sumie 36,1% ocen złych i bardzo złych), sytuacja mieszkaniowa (łącznie 34,1% ocen złych i bardzo złych) oraz dostępność i stan sieci drogowej (w sumie 34% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

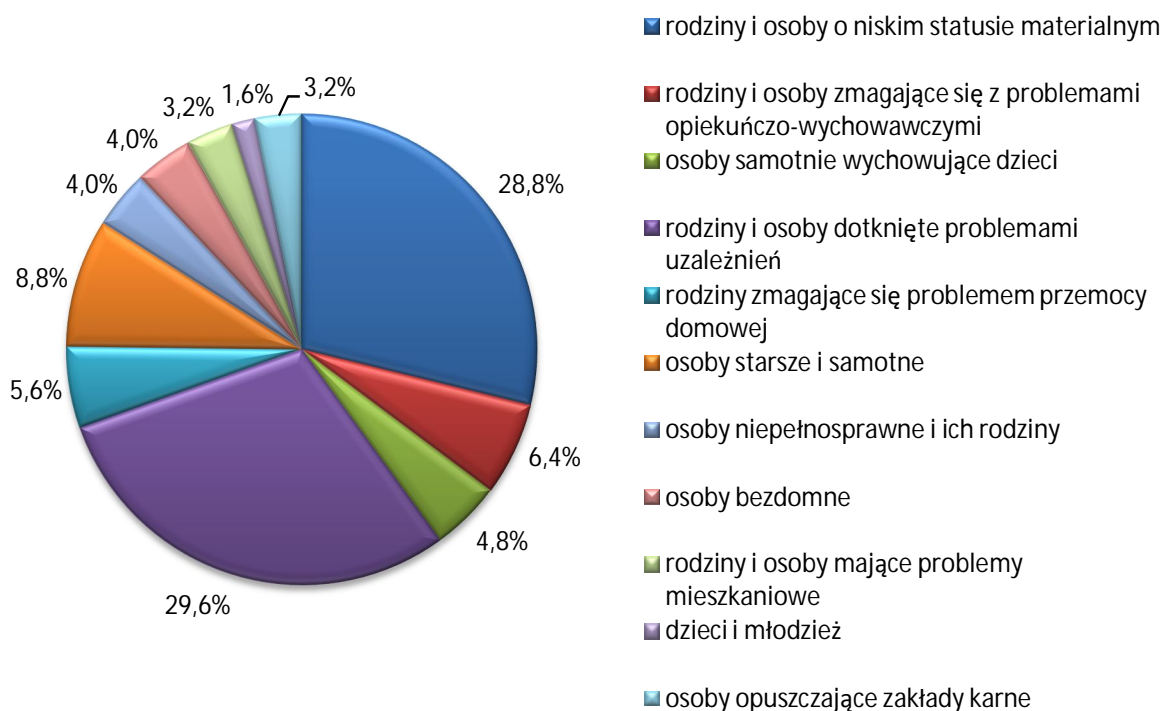

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (33,1%) i alkoholizm (24,8%), a następnie ubóstwo (15,8%) i problemy związane ze starzeniem się (6%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

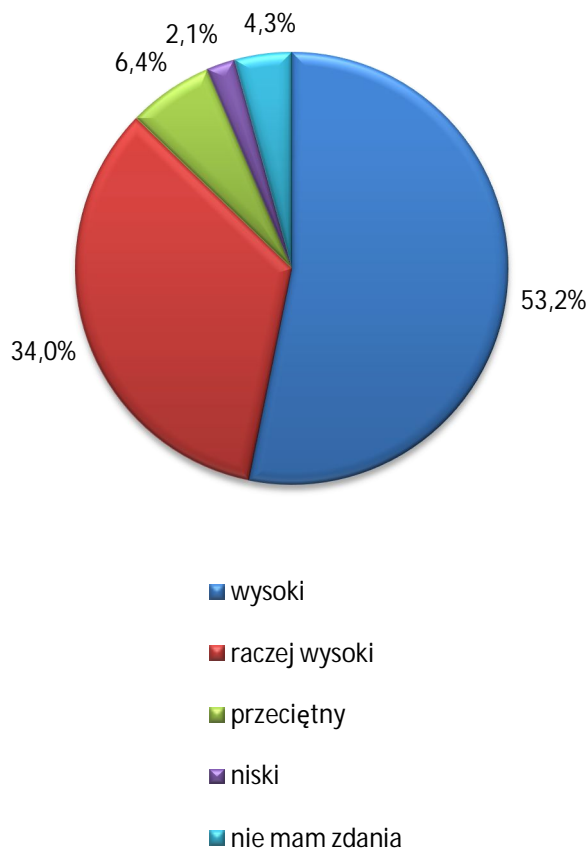

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

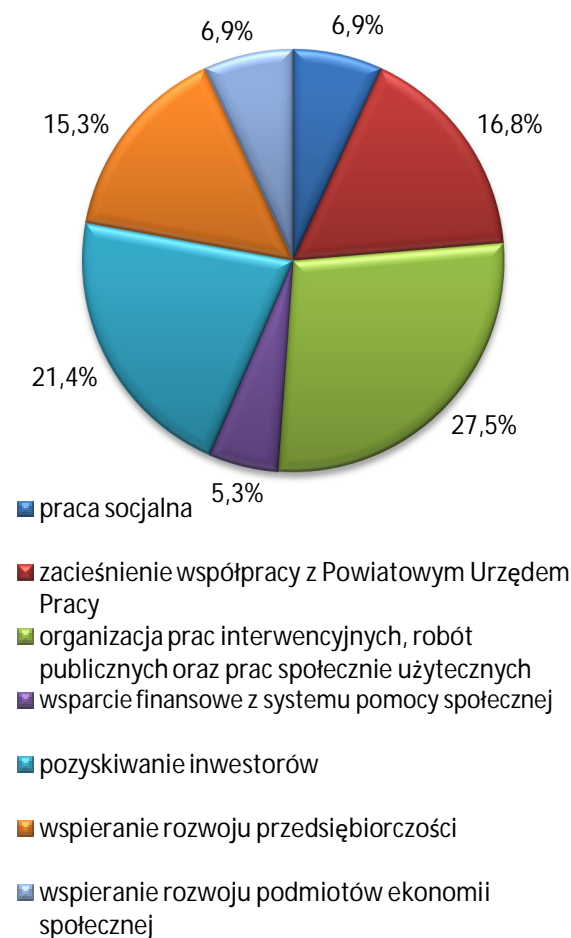
Najwięcej badanych (odpowiednio 29,6 i 28,8%) stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby zmagające się z problemami uzależnień oraz o niskim statusie materialnym. Ankietowanych wskazali również m.in. na osoby starsze i samotne (8,8%) oraz rodziny dotknięte problemami opiekuńczo-wychowawczymi (6,4%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 35. Jakiego działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

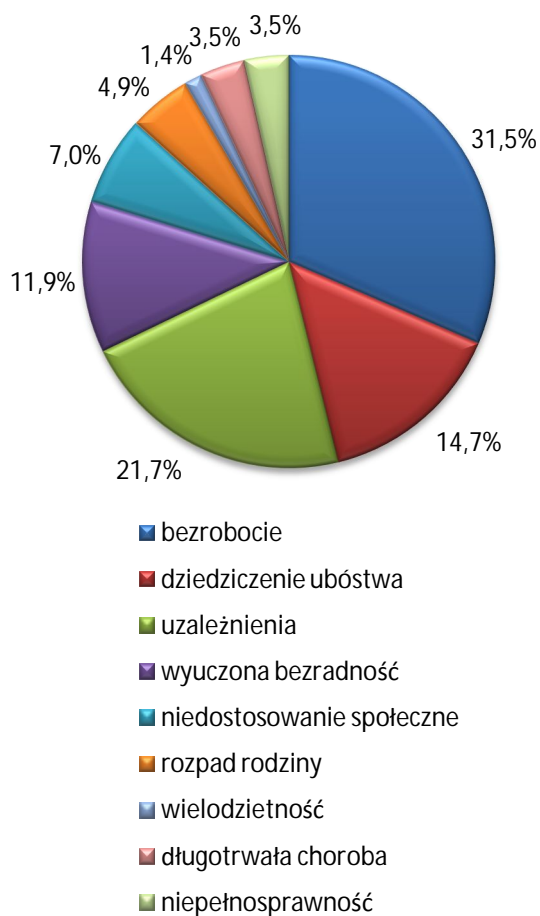
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii zdecydowanej większości ankietowanych (łącznie 87,2%) poziom bezrobocia w gminie jest wysoki lub raczej wysoki. Jedynie 2,1% badanych uznało go za niski.

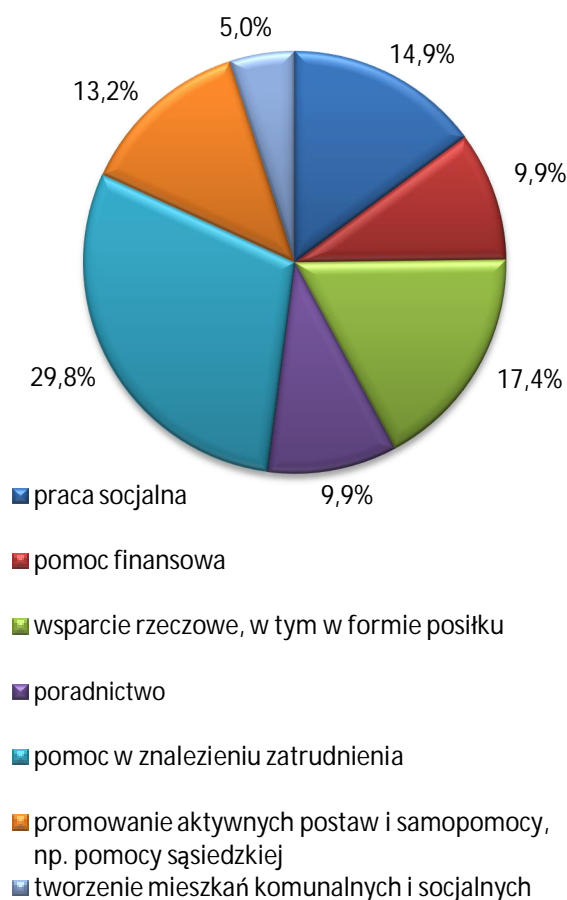
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych (27,5%), pozyskiwanie inwestorów (21,4%), a także zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (16,8%) oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (15,3%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

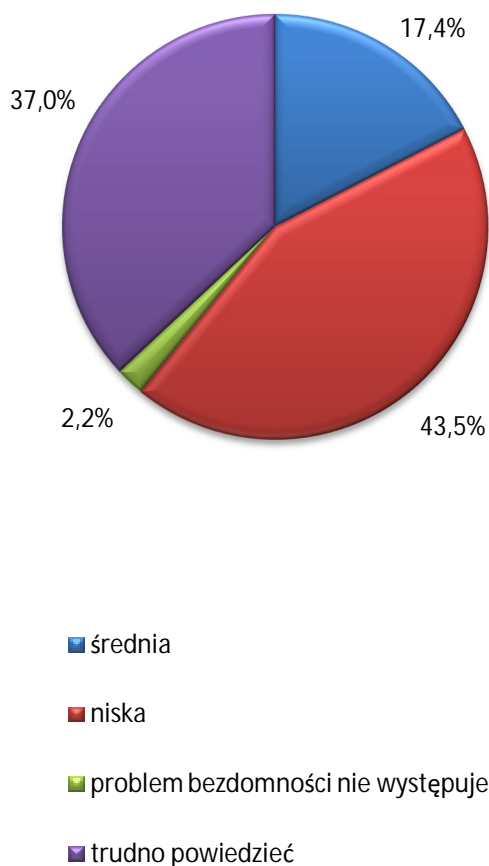
Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali bezrobocie (31,5%). Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli również uzależnienia (21,7%), dziedziczenie ubóstwa (14,7%) i wyuczoną bezradność (11,9%).

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (29,8%). Duże znaczenie przywiązywali również do wsparcia rzeczowego, w tym w formie posiłku (17,4%), prowadzenia pracy socjalnej (14,4%) oraz promowania aktywnych postaw i samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej (13,2%).

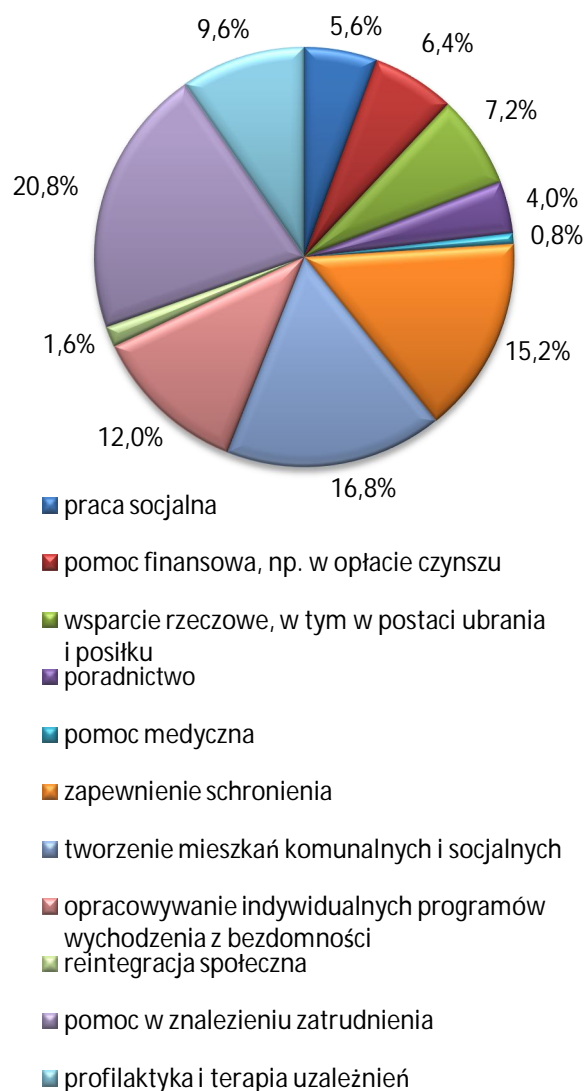
W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby

największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 39. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

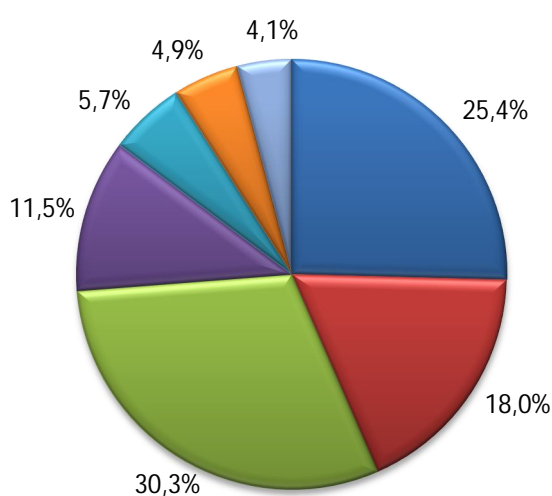
Ponad 43% respondentów stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska, a 17,4% uznało ją za średnią. Jednocześnie 37% respondentów nie miało zdania w tej sprawie.

W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść pomoc w znalezieniu zatrudnienia (20,8%), a także tworzenie

mieszkań komunalnych i socjalnych (16,8%), zapewnienie schronienia (15,2%) oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (12%).

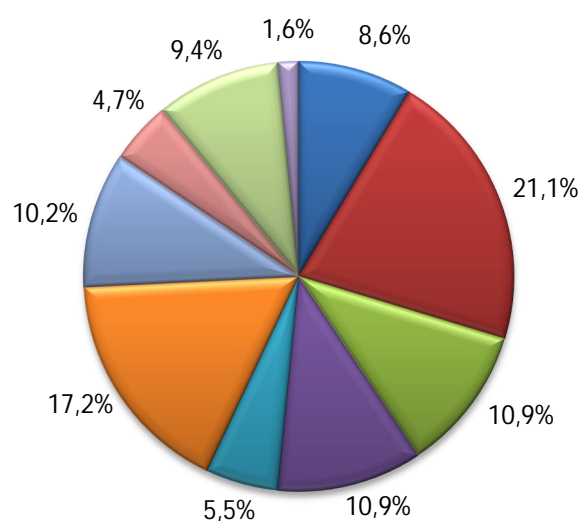
W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

- niski poziom umiejętności wychowawczych
- ubóstwo
- uzależnienia
- przemoc w rodzinie
- niepełnosprawność, długotrwała choroba
- wielodzietność
- samotne rodzicielstwo

Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

- praca socjalna
- pomoc asystenta rodziny
- edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich
- zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii rodzinnej
- wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia
- profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie
- poszerzenie oferty wsparcia instytucji i organizacji wspierających rodzinę
- zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- inne

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

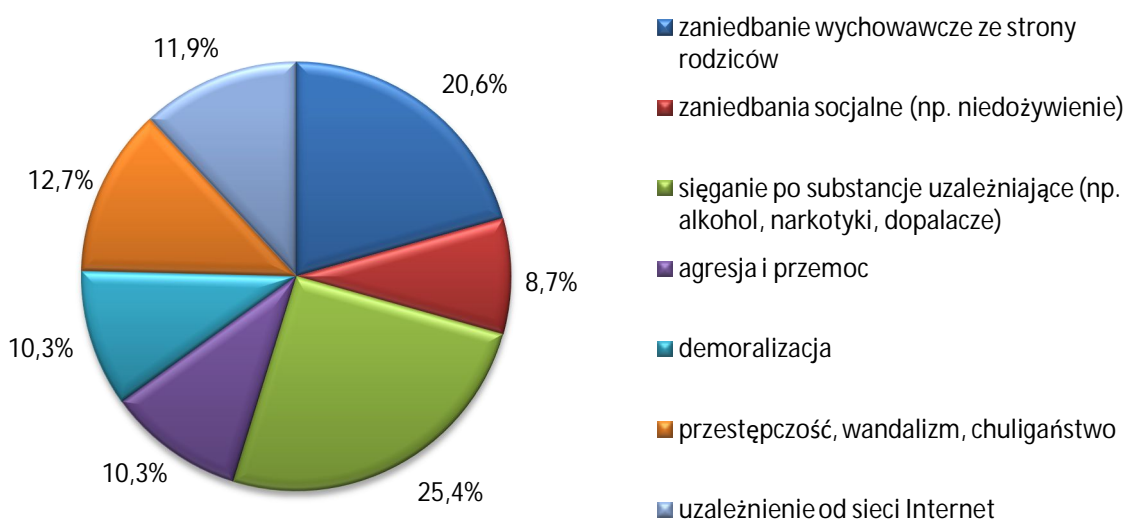
W opinii odpowiednio 30,3 i 25,4% badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego

w gminie są uzależnienia oraz niski poziom umiejętności wychowawczych. Zdaniem 18% respondentów duży wpływ na występowanie tego problemu ma również ubóstwo, a w opinii 11,5% przemoc w rodzinie.

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali zapewnienie pomocy asystenta rodziny (21,1%), udzielenie wsparcia w znalezieniu zatrudnienia (17,2%), a także prowadzenie edukacji rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii rodzinnej (po 10,9%) oraz prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (10,2%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

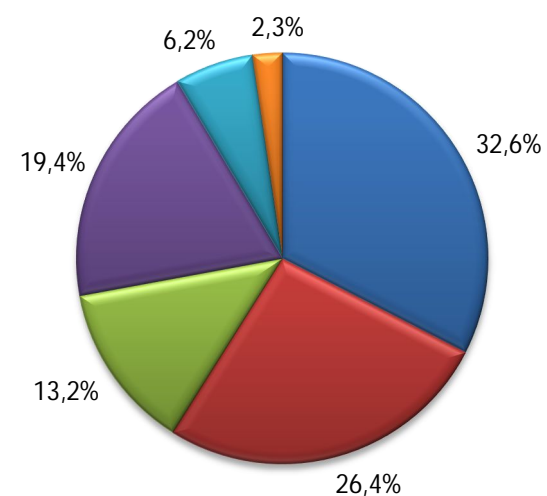
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki, dopalacze (25,4%) i zaniechania wychowawcze ze strony rodziców (20,6%). Niepokojącymi problemami są również przestępczość, wandalizm i chuligaństwo (12,7%) oraz uzależnienie od sieci Internet (11,9%).

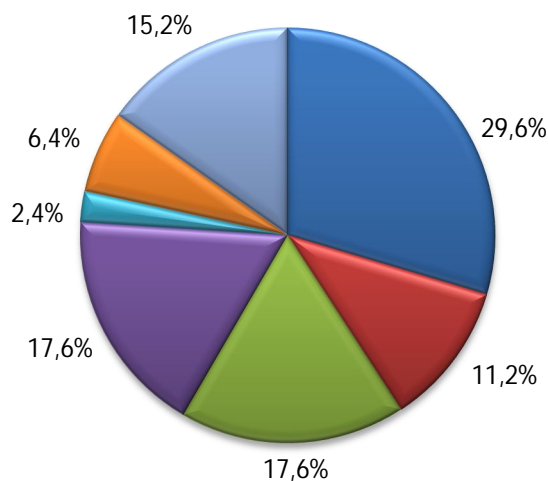
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

- bezrobocie i utrata pracy
- niezaradność życiową
- konflikt w rodzinie, rozpad rodziny
- indywidualne skłonności do popadania w nałogi
- wzorce społeczne
- dostępność środków psychoaktywnych

Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

- profilaktyka wśród dzieci i młodzieży
- profilaktyka wśród dorosłych
- pomoc terapeutyczna i rehabilitacyjna
- pomoc psychologiczna
- pomoc prawna
- pomoc społeczna
- wspieranie rozwoju grup wsparcia, samopomocowych, klubów abstynenckich

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

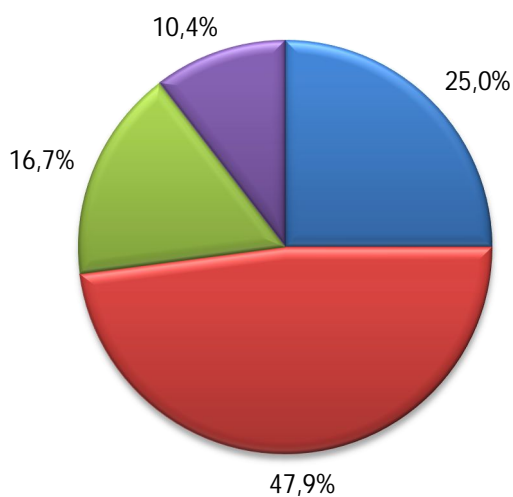
Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli bezrobocie i utratę pracy (32,6%), niezaradność życiową (26,4%) oraz indywidualne skłonności do popadania w nałogi (19,4%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (29,6%), zapewnieniu szerszego dostępu do pomocy terapeutycznej,

rehabilitacyjnej i psychologicznej (po 17,6%) oraz wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA i Al-Anon) i klubów abstynenckich (15,2%).

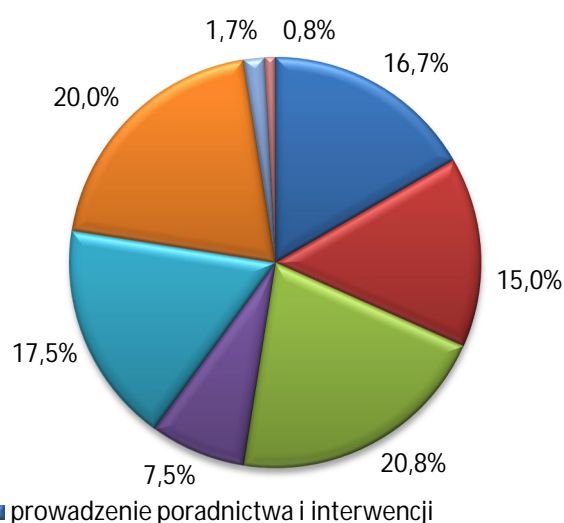
Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

- znam takie przypadki
- słyszałem(-am) o takich przypadkach
- nie znam takich przypadków
- nie słyszałem(-am) o takich przypadkach

Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

- prowadzenie poradnictwa i interwencji
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej
- profilaktyka agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży
- umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
- motywowanie i kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych
- udział w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom
- inne

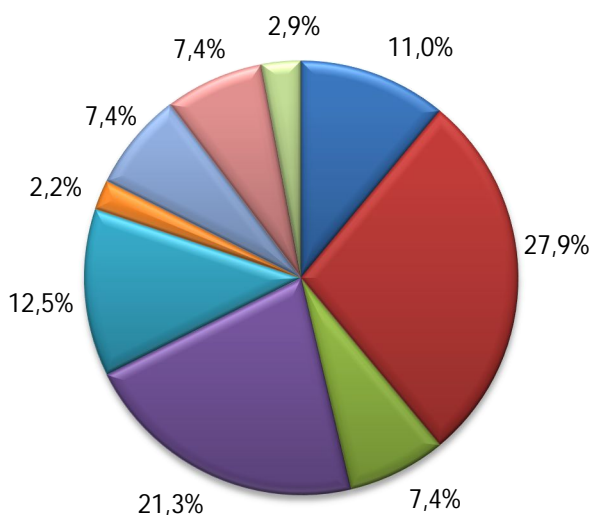
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 72,9%) stwierdziła, że słyszała o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź je zna. Jednocześnie w sumie 27,1% badanych było odmiennego zdania.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (20,8%), motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (20%), zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (17,5%), prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (16,7%) oraz zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (15%).

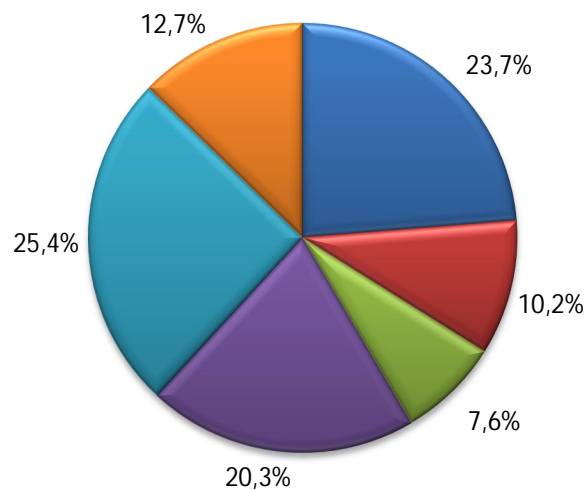
Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

- ubóstwo
- samotność
- niepełnosprawność
- choroby wieku podeszłego
- brak wsparcia ze strony rodziny
- bariery architektoniczne
- utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
- brak dostępu do geriatry
- ograniczona oferta spędzania czasu wolnego

Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

- rozwój usług opiekuńczych
- organizowanie pomocy sąsiedzkiej
- organizowanie spotkań i imprez środowiskowych
- zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu)
- zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów
- zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym

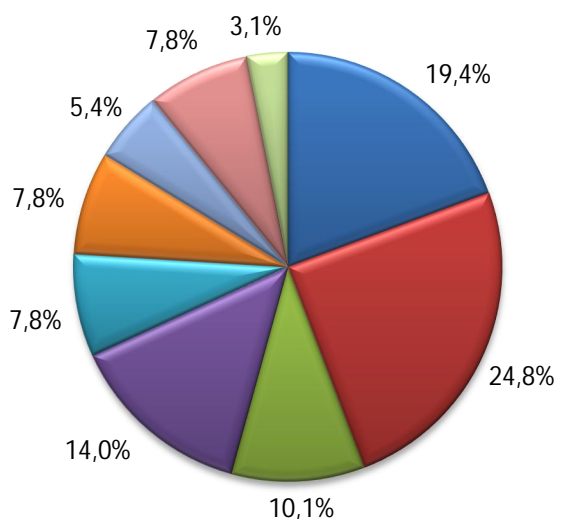
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych problemami, które najczęściej dotyczą seniorów w gminie, są samotność (27,9%) oraz choroby wieku podeszłego (21,3%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (25,4%), rozwijanie usług opiekuńczych (23,7%) oraz zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 20,3%).

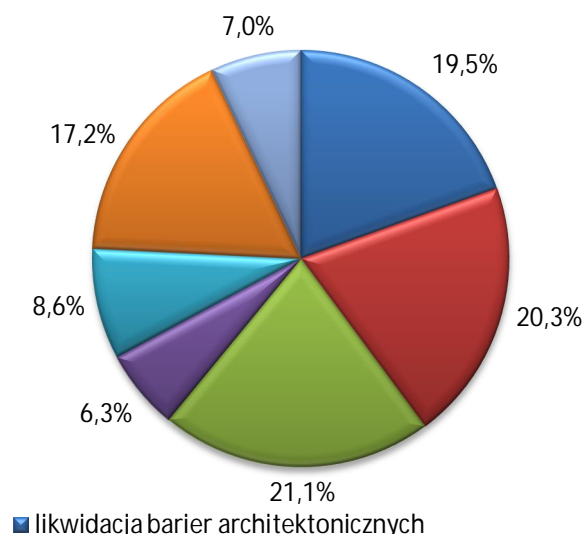
W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

- bariery architektoniczne
- utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
- utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
- brak odpowiednich ofert pracy
- deficyt zakładów pracy chronionej
- ubóstwo
- izolacja społeczna
- niski poziom akceptacji społecznej
- problemy psychologiczne

Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

- likwidacja barier architektonicznych
- zwiększenie dostępu do rehabilitacji
- tworzenie stanowisk pracy
- zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego
- organizowanie środowiskowych spotkań i imprez integracyjnych
- zwiększenie dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej, pedagogicznej
- zapewnienie dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej

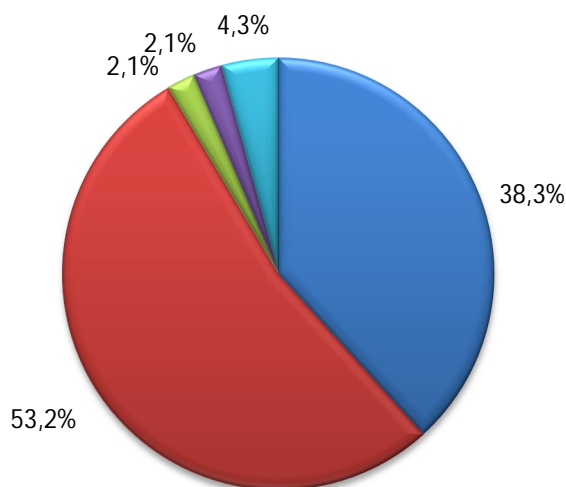
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy są utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (24,8%), bariery architektoniczne (19,4%), brak odpowiednich ofert pracy (14%) oraz nieodpowiednia dostępność usług opiekuńczych (10,1%).

W opinii ankieterów działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na tworzeniu miejsc pracy (21,1%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (20,3%), likwidacji barier architektonicznych (19,5%) oraz zwiększeniu dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej i pedagogicznej (17,2%).

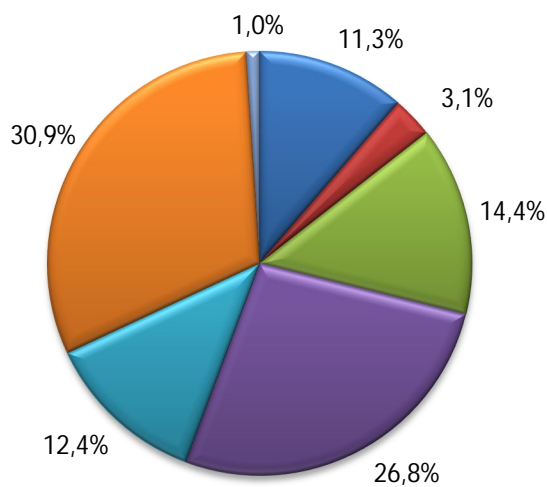
W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

- tak
- raczej tak
- raczej nie
- nie
- trudno powiedzieć

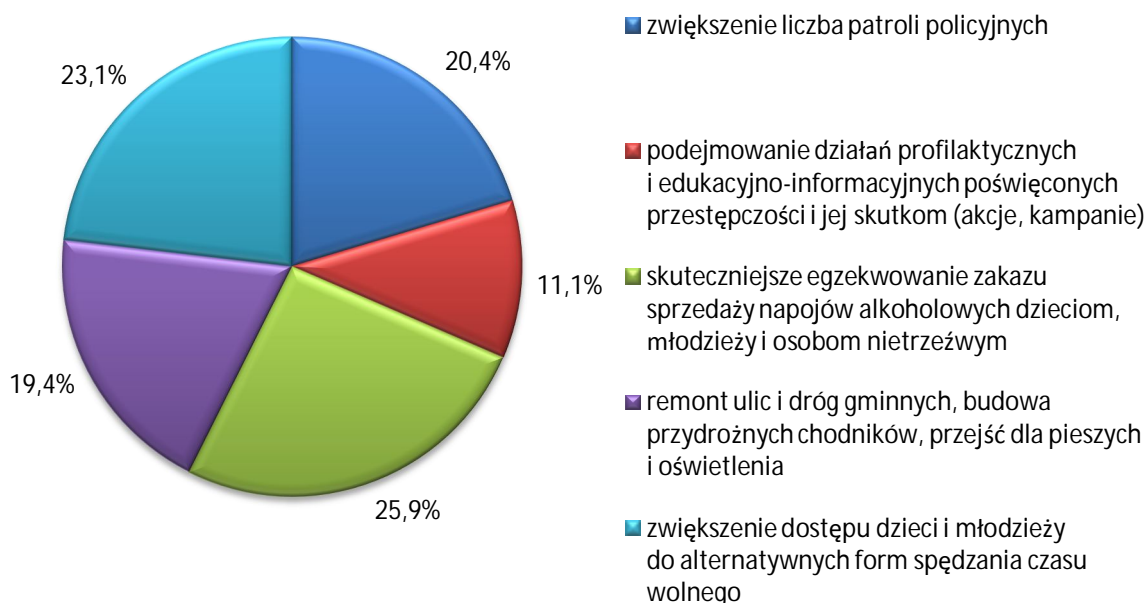
Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

- częste włamania i kradzieże
- częste napady, rozboje
- niewystarczająca liczba patroli policyjnych
- pijący alkohol w miejscach publicznych
- przemoc w rodzinie
- zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy)

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Ponad 91% badanych stwierdziło, że czuje się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło jedynie 4,2% badanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 30,9%) oraz osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (26,8%).

Zdaniem ankietowanych na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłoby: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (po 25,9%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (23,1%), zwiększenie liczby patroli policyjnych (20,4%) oraz remont ulic i dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (19,4%),

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia w gminie, m.in. organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, a także o usługach poradnictwa zawodowego i dostępnych szkoleniach ▪ podejmowanie prób pozyskania inwestorów mogących stworzyć w gminie nowe miejsca pracy ▪ istnienie w gminie podmiotów ekonomii społecznej –spółdzielni socjalnej ▪ diagnozowanie problemu bezdomności w gminie ▪ informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy ▪ zapewnianie wsparcia dla osób wychodzących z bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbyt małe korzystanie z funduszy zewnętrznych w celu przeciwdziałania bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ brak możliwości organizowania prac społecznie użytecznych ▪ niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie ▪ niestandardyzowanie usług świadczonych osobom bezdomnym ▪ brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności

<ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ korzystne usytuowanie geograficzne; atrakcyjne warunki krajobrazowo-przyrodnicze szansą na rozwój turystyki oraz różnych form wypoczynku ▪ możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ dostępność Centrum Integracji Społecznej w Łazach ▪ niewielka liczba osób zagrożonych bezdomnością oraz bezdomnych wymagających schronienia ▪ społeczna akceptacja osób bezdomnych ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrzymujący się poziom bezrobocia w gminie w połączeniu ze zjawiskiem dziedziczenia bezrobocia ▪ postępujące zjawisko ubożenia mieszkańców gminy ▪ brak stabilnej sytuacji gospodarczej w kraju ▪ niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia ▪ mały potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ mały potencjał w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego ▪ odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie ▪ tworzenie i realizacja programów zdrowotnych dostosowanych do potrzeb mieszkańców gminy ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej w gminie ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie ▪ niedostosowywana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego, m.in. brak klubów i odpowiedniej oferty zajęć dla młodzieży

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w gminie na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niezadawalająca dostępność opieki medycznej w gminie ▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym ▪ migracja ludzi młodych za pracą powodująca rozpad więzi rodzinnych oraz brak opieki nad seniorami ▪ niewielkie zainteresowanie wolontariatem wśród dzieci i młodzieży

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ funkcjonowanie w gminie punktu konsultacyjnego ▪ prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie działań w ramach zespołu interdyscyplinarnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie ▪ ograniczona wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych skala działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień oraz agresji i przemocy ▪ funkcjonowanie w Zawierciu Poradni Odwykowej, Punktu Konsultacyjnego ds. Narkomanii, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, mieszkania chronionego dla ofiar przemocy i mieszkania interwencyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób uzależnionych od środków odurzających ▪ niewielka liczba osób wyleczonych z uzależnień w gminie ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie ▪ wzrost liczby osób i rodzin wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych ▪ deficyt w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Obszar: **Starość i niepełnosprawność**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych form pomocy ▪ funkcjonowanie w gminie Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Chórów Seniora ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nieodpowiadająca potrzebom osób starszych infrastruktura techniczna w gminie ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ nieodpowiedni dostęp osób starszych do opieki geriatrycznej w gminie ▪ niewielkie możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej ▪ niedostępność specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak w gminie grup i instytucji wsparcia działających na rzecz osób niepełnosprawnych ▪ brak w gminie bazy rehabilitacyjnej ▪ brak dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ deficyt wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ tworzenie i realizacja programów zdrowotnych dostosowanych do potrzeb mieszkańców ▪ dostępność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Łazach ▪ docenianie wagi problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych przez władze samorządowe ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ niezadowalający poziom życia osób starszych ▪ utrudniony dostęp do domów pomocy społecznej ▪ mały udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych ▪ niski poziom społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ istnienie w gminie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w OPS-ie, mogąca powadzić działania terapeutyczne ▪ bogaty wachlarz usług socjalnych oferowanych przez OPS 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nieodpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ niski stopień wykorzystania

<ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<p>dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi ▪ brak w gminie wolontariatu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonowanie w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ syndrom wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej i przeciążenie pracą ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ częste zmiany uregulowań prawnych ▪ niedostateczna świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród władz gminy ▪ wciąż niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej ▪ roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej ▪ niski poziom aktywności mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych ▪ niski udział przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działaniach pomocowych

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Ogrodzieniec, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- ubóstwo powodowane bezrobociem, które w głównej mierze dotyka osoby młode, z niewielkim stażem pracy lub bez doświadczenia zawodowego,
- niekorzystne zmiany demograficzne powodujące postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększające ryzyko chorób i niepełnosprawności,
- przeżywanie przez rodziny trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, co m.in. wymaga udzielenia im odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece (m.in. poprzez prowadzenie edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zapewnienie odpowiedniego dostępu do wsparcia specjalistycznego oraz ze strony asystenta rodziny),
- problemy alkoholizmu i przemocy domowej, wymagające kontynuowania działalności profilaktycznej i zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia,
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, zwiększenie dostępności opieki specjalistycznej, w tym geriatrycznej,
- rozwijanie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz podejmowanie na szerszą skalę współpracy z sektorem pozarządowym przy realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2014-2020. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy:** wspieranie osób pozostających bez zatrudnienia oraz poszukujących pracy, udzielanie pomocy zagrożonym lub dotkniętym ubóstwem i bezdomnością, a także usprawnianie seniorów oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.
2. **Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju oraz podnoszenie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego w gminie:** pomoc

rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.

3. **Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego:** doskonalenie sektora pomocy społecznej oraz wspieranie organizacji pozarządowych i rozszerzanie z nimi współpracy.

Misją samorządu gminy Ogrodzieniec w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 jest *skuteczne aktywizowanie mieszkańców gminy zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmocnienie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej*. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie osób pozostających bez zatrudnienia oraz poszukującym pracy. 2. Udzielanie pomocy zagrożonym lub dotkniętym ubóstwem i bezdomnością. 3. Usprawnianie seniorów oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej. 2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 3. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej osobom dotkniętym bezrobociem. 4. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych; podejmowanie współpracy z Centrum Integracji Społecznej w Łazach. 5. Podejmowanie działań w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy, m.in. promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, przygotowywanie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów. 6. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w gminie. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi udzielającymi wsparcia osobom bezrobotnym.
Kierunki działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami ubogimi, w tym poprzez

<p>do celu operacyjnego 2.</p>	<p>zawieranie kontraktów socjalnych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych. 3. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w razie potrzeby opracowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia, m.in. przy współpracy ze Schroniskiem dla Bezdomnych w Zawierciu-Żerkowicach. 4. Wsparcie finansowe i rzeczowe (w tym w formie gorącego posiłku) osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. 5. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz czasu wolnego. 6. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem. 7. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych. 8. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z Kościołem.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych; podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach dziennego domu pobytu, a także kontynuowanie działalności Uniwersytetu III Wieku. 5. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, poszerzeniu oferty rehabilitacyjnej i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 6. Tworzenie klas integracyjnych w funkcjonujących w gminie placówkach oświatowych.

	<p>7. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zakładami opieki zdrowotnej, Warsztatami Terapii Zajęciowej w Łazach, Kołem Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Ogrodzieńcu.</p> <p>8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.</p>
Czas realizacji	Lata 2014-2020.
Realizatorzy	Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, Uniwersytet III Wieku.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadgimnazjalne spoza gminy, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, pracodawcy, Centrum Integracji Społecznej w Łazach, noclegownie i schroniska spoza gminy, w tym Schronisko dla Bezdomnych w Zawierciu-Żerkowicach, instytucje rządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Łazach, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie, ▪ większa aktywność zawodowa mieszkańców, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ dostęp do kształcenia integracyjnego, ▪ wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.
Cel strategiczny 2.	Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju oraz podnoszenie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego w gminie
Cele operacyjne:	1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie

	<p>dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 4. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych. 5. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających pogodzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Zwiększenie w gminie dostępności opieki przedszkolnej oraz zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i rozwój uzdolnień i zainteresowań, organizowanie wypoczynku. 9. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży; poszerzanie ich oferty o elementy socjoterapii. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych. 11. Opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny. 12. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 13. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka

	<p>w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.</p>
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności wsparcia i pomocy, w tym terapeutycznej i rehabilitacyjnej, dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, m.in. poprzez zacieśnianie współpracy z Poradnią Odwykową i Punktem Konsultacyjnym ds. Narkomanii w Zawierciu oraz kontynuowanie działalności i poszerzenie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjnego. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie. 3. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 4. Tworzenie i wspieranie grup samopomocowych. 5. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 6. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 7. W razie konieczności zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Mieszkaniem chronionym dla ofiar przemocy i Mieszkaniem interwencyjnym z Zawierciu. 8. Kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych. 9. Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, w tym z Zawierciańskim Stowarzyszeniem „Przystań”.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz usług specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej i paliatywnej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.

<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 4.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez budowę i remont ulic i dróg gminnych, budowę chodników i ścieżek rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2014-2020.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.</p>
<p>Partnerzy w realizacji</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zawierciu, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym Poradnia Odwykowa w Zawierciu, Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii w Zawierciu, ośrodki wsparcia, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Mieszkanie chronione dla ofiar przemocy i Mieszkanie interwencyjne w Zawierciu, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.</p>
<p>Źródła finansowania</p>	<p>Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.</p>

Proгноza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niższy odsetek rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ łatwiejszy dostęp do opieki dla dzieci do lat 3. oraz w wieku przedszkolnym, ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających. ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej oraz wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.
----------------	--

Cel strategiczny 3.	Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej. 2. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz rozszerzanie z nimi współpracy.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą o pomocy społecznej. 2. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach. 3. Zatrudnianie asystentów rodziny. 4. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez stronę internetową OPS-u. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

	<p>3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.</p> <p>4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.</p> <p>5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.</p>
Czas realizacji	Lata 2014-2020.
Realizatorzy	Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2014-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program Współpracy Gminy Ogrodzieniec z Organizacjami Pozarządowymi.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2014-2020 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii, które obejmują szacunkową wielkość wydatków na jej realizację w kolejnych latach.

Tabela 15. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020*

szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w latach:						
2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
2.990.112	3.079.815	3.172.209	3.267.375	3.365.396	3.466.357	3.570.347

*środki finansowe planowane w budżecie gminy na realizację zadań z zakresu polityki społecznej

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Ogrodzieńcu.

Środki finansowe na realizację zadań z zakresu polityki społecznej będą ujmowane corocznie w uchwale budżetowej Rady Miejskiej.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych)

oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz Miasta i Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób z gminy objętych wsparciem w ramach centrum integracji społecznej,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,

- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób korzystających z Uniwersytetu III Wieku,
- liczba osób korzystających z klubu seniora, ewentualnie z dziennego domu pobytu,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi, w tym uczestniczących w warsztatach terapii zajęciowej,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,

- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w i ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 3.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2011-2013.....	18
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2013/2014.....	24
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2013 roku	27
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2013 roku	28
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie w 2013 roku.....	29
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	34
Tabela 7. Osoby z gminy objęte wsparciem w 2013 roku przez wybrane podmioty działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	37
Tabela 8. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2013 roku	41
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w gminie w latach 2011-2013.....	42
Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2011-2013.....	45
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2011-2013	47
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2011-2013	48
Tabela 13. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać i korzystają jej mieszkańcy.....	48
Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie w 2013 roku	51
Tabela 15. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020*	87

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2011-2013	15
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i migracyjny ludności gminy w latach 2011-2013*	16
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012	17
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2011-2013	17
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha)	19
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2011-2013.....	20

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2013 roku	20
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2010-2012*	21
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2010-2013	21
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim, w województwie śląskim i w kraju w latach 2010-2013 (w %)	22
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2013 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia	23
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2013 roku	30
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2013 roku	30
Wykres 19. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w 2013 roku	30
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku	32
Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	32
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	33
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	33
Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2011-2013	35
Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2011-2013	36
Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 udzielono pomocy i wsparcia	43
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie ..	43
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie pieniężne	43
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie niepieniężne	43
Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2011-2013 (liczba osób w rodzinach)	44
Wykres 31. Warunki życia w gminie	56

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy.....	57
Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	58
Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	59
Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	59
Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	60
Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	60
Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?.....	61
Wykres 39. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?.....	61
Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	62
Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	62
Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?.....	63
Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	64
Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	64
Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	65
Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	65
Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	66
Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	66
Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy ...	67
Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	67
Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	68
Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	68
Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	69